

FÖRORD

En stor del av dagens Veberödsbor har kommit hit från orterna runt om kommundelen Veberöd, varför kunskaper om bygdens historia hos de flesta är mycket begränsad. Det finns därför små möjligheter att via "muntlig tradition" bibringa våra barn och nyinflyttade i Veberöd den hembygdshistoria, som är så viktig för att skapa den rätta känslan för hembygden. Vi vet också att det är just i närsamhället som barn formar sin uppfattning om det stora samhället.

Veberöds framtid är beroende av att dess ungdom känner samhörighet med bygden och önskar stanna kvar och vidareutveckla vårt Veberöd till en kommundel, där fler får förmånen att både bo och arbeta.

En dyrbar källa i vår hembygdskunskap finner man i Hans Nilssons bok "Boken om Veberöd" som behandlar utvecklingen i bygden före 1880. Hans Nilsson dog 101 år gammal.

Noteras bör också Alice Hultings (Edith Nilsson, Veberöd) skönlitterära verk som bl a beskriver trakten runt Veberöd förr.

I litteraturlistan finns också värdefull information.

1983

I studiecirkelns form träffades under hösten 1983 åtta av kommundelens invånare med undertecknad som cirkelledare (Yvonne Andersson, Mauritz Jönsson, Erik Larheden, Inga-Lill Sundblad, Göte Sundblad, Kai Wirenbock, Anna-Greta Ångeby samt Berit Lindberg)

Tillsammans försökte vi kartlägga en del bebyggelse och annat från framför allt från det senaste seklet.

En personlig källa var förre kommunalkamreren Svante Håkansson (död 1985) som också ~~under~~ *med* tecknat några viktiga minnen.

Följande är en summering av det nämnda jämte genomgång av tillgängliga tidningsartiklar, personintervjuer o dyl. Under de senaste åren har jag gjort kontinuerliga kompletteringar.

Förhoppningsvis kan detta vara en värdefull sammanställning för såväl gammal som ung Veberödsbo, vilka vill få inblick i sin

hembygds historia och sedan själv önskar
fortsätta leta uppgifter.

Äldre Veberödsbor finner kanske glädje i personuppgifter, yngre och nyinflyttade får hoppfullt kunskap om byns skiftande verksamhet i beskrivningen av ex vis den äldre bebyggelsen.

Framställningen gör inga anspråk på att vara helt korrekt. Ex studiecirkeln greppade över mycket, varvid beskrivningarna där blev mycket övergripande. Dessutom återstår mer bebyggelse som borde kartläggas.

Det är dock min förhoppning att fler känner "Gräv där du står" och därmed önskar fortsätta kanske mer, kanske begränsade, men djupare studier om ex

- hur barn hade det förr i Veberöd
- skolans historia
- den sociala utvecklingen i byn.

Man kan också leta detaljer i bebyggelsen och därmed få ut mycket mer i en beskrivning av bebyggelseutvecklingen.

Vad järnvägens tillkomst och sedan nedläggning har betytt för Veberöd är en annan intressant bit att beskriva.

Det är tidskrävande, men spännande uppgifter! Lycka till!

TACK alla som gjort denna sammanställning möjlig!

Veberöd sommaren 1988

Berit Lindberg

1. Historisk tillbakablick.

Orten Veberöd har inte samma historiska identitet som grannorten Dalby, men det finns historiska rötter. "Om man bara lär sig se tecknen från det förflutna", menade Dag Widholm, f. landsantikvarie då han föreläste för intresserade Veberödsbor i november 1983, "så finns det mycket som kan tala". Veberöd samlades förmodligen till en by redan under vikingatiden. (Se bil. 1)

Kyrkan med sin medeltida kärna pekar på att det funnits en medeltidsby. Den ursprungliga byn bestod av 25 gårdar som låg längs bäcken nära kyrkan som ju är från 11-1200 talet. Kyrkan ägde jorden och bönderna var "åboar", arrendatorer. Det förhållandet fortsatte även efter att Danmark blivit lutherskt 1536. (Skåne var danskt ända fram till 1660) Då blev det, som bekant istället adelsmän som i omgångar ägde byn. Ove Thott på Skabersjö ägde byn 1664-1666. Ett minne från detta var länge de dammar som funnits i byn. Från Skabersjö inplanterades karp och "karuser", en karp-liknande fisk. Det var först i början på 1700-talet som bönderna blev egna ägare till gårdarna.

Veberöd är numera en pendelort där mycket av dess historia verkar ha fallit bort.

1919 blev Veberöd ett **municipalsamhälle** (innebär att en tätbebyggd del av en kommun skulle regleras enligt stadsstadgarna då det gällde byggnads- och planbestämmelser).

1952 lades Veberöd, Silvåkra och Vomb samman vid kommunsammanläggningen.

1973 beslöts så om en sammanläggning av Lund, Dalby, Genarp, Södra Sandby och Veberöd till en kommun.

1974 den 1 januari blev Veberöd en del av **Lunds kommun**.

Expansionen i Veberöd har varit mycket snabb. Befolkningstillväxten har, med stor sannolikhet haft sin grund i bilismen som gjort det möjligt att bosätta sig långt från arbetsplatsen. Ungefär lika många pendlar till Malmö som till Lund.

Gamla belägg

För att finna rötterna till det förflutna tittar man lämpligen i gamla kartor.

1693 års karta är den äldsta över byn och upprättad av lantmästare Olof Häring (troligen i samband med skattnöjningen). Enligt denna bestod byn av tjugofem hemman (1-25) och nio gatuhus (26-34) som tillhörde de jordlösa. De låg på byplatsen, "gatan" jämte den söder om byn liggande Hasslemölla. Byn hade goda betesmarker. Boskapsavkastningen gav ett visst överskott (man födde upp oxar).

1758 års karta över Webereds By visar hur det såg ut efter storskiftet. Då hade en gård tillkommit, nr 35. Fem gårdar hade två brukare: 8, 13, 19, 20 och 22. Dessa gårdar utmärkte sig genom sin komplicerade planlösning. De jordlösa hade ökat i antal, gatuhusen märkta D är nya. Skolhuset B och sjukstugan C har också tillkommit.

Storskiftet medförde endast en omfördelning av ägorna. Boskapsskötseln var fortfarande den näring som gav överskott, men bit för bit av utmarken odlades upp.

1810 års skånska rekognoseringskarta visar att Veberöd var omgivet av sumpmarker. Med tegelbruket kom också rör till utdikning och markerna kunde odlas.

1820 upprättades för enskiftet en uppmätningsskarta. (se "Boken om Veberöd" s.69)

1910 års ekonomiska karta visar ett myller av gårdar, stora och små, och all mark är uppodlad i ganska små ägor.

1969/1970 års ekonomiska karta visar ägor, som är stora och sammanhängande. Många gårdar har försvunnit. Tidigare nämnde Dag Widholm menar att man även idag kan finna gamla rester till exempel en knyckig böj på en ägogräns kan om man forskar i det visa sig vara en rest av en överenskommelse från medeltiden. Intressant är också 1931 års förslag till stadsplan för Veberöds municipalsamhälle - vad man tänkte sig och vad det alltså är idag.

På Nordiska museet i Stockholm finns en uppbyggd modell som visar en representativ by vid tiden innan enskiftet splittrade bebyggelsen. Textskärmen lyder:

"Enskifte 1819-1830".

1804 bröts fyra gårdar ut ur byn genom enskifte och 1819-1830 skiftades resten av byn. Bara åtta gårdar fick stanna kvar. De gårdar där husen var i dåligt skick eller saknade trädgård fick flytta i första hand.

Bönderna i byn bad 1807 att få slippa enskiftet. De hänvisade bl a till husen i byn, trädgårdarna, de stenlagda gatorna och stengärdesgårdarna.

Veberöd våren 1819

Modellen visar Veberöds by våren 1819. Byn ligger strax norr om Romeleåsen och vi ser byn på modellen som om vi stod på Romeleklint. Byn ligger på den s k sandslätten mitt i Skåne. Fram till 1700-talet fanns det ganska mycket småskog och betesmarker kring byn. Men vid början av 1800-talet dominerade åkerbruket.

Veberöds by växte upp kring ån och hade sitt centrum i byplatsen, gatan. Bondgårdarna låg i slutna fyrkanter. Byggnaderna var uppförda i korsvirke och taken täckta av halm. Byggnadstekniken är byggnadsbesparande och typisk för den skånska slätten.

Ur en majvisa från Veberöd 1843 "Med svett vi jorden brukat har, hör det nu vi bedje. Och lagt vår säd i henne kvar var oss allom nådig Gud med glädje. Låt kornet gro på åkrarna. Hör det nu vi bedje. Och gräset gro i ängarna var oss allom Gud nådig med glädje".

Veberöds gränser

I boken "Skånes landsbygd" 1924 beskrivs gränserna: "I väster till Gödelöf och Bonderup, i norr till Hällestad och Silvåkra, i öster till Everlöv i syd och sydväst till Slimminge och Genarp samt i nordost genom Klingavälsån till Våmb.

Södra delen som uppfylls av Romeleåsen, är mycket backig, norra delen jämn. Jordmänen är i allmänhet medelmåttig: i söder grus och lera, i norr sandmylla och sand. Flera

skogsbestånd samt någon torrmosse förekomma. Området skäres av Malmö-Simrishamns järnväg med station i Veberöd".

Det senare stämmer ju inte längre då järnvägen lagts ner, men för övrigt kan det väl inte sägas tydligare.

Utdrag ur Svante Håkanssons föredrag:

"Om Veberöds äldre historia kan nämnas att de bebyggda delarnas jordar en gång utgjorts av sjöar, Vombsjön och en mindre sjö där Dörröd nu är beläget. Man torde därför antaga att även om de första människorna, efter istidens slut omkring 10.000 år före Kristus kom till Skåne för 7000 år sedan, så dröjde det åtskilliga tusen år innan Veberödsbygden befolkades. Troligen först under bronsåldern, som i norden inföll ca 2000 till 500 år före Kristus. Härpå tyder bl a att fornfynd från stenåldern egentligen icke blivit funna i Veberödsbygden eller på Vombslätten överhuvudtaget. Ej heller förefinns några forngravar, och även fynd från bronsåldern har i stort sett saknats. I Hällestads socken har en svärds klinga hittats. Runstenarna som samlats till Hällestads kyrka, härleder från slutet av vikingatiden, tiohundratalets början. Så sent fanns säkerligen en samlad befolkning i Veberöd och troligt är att unga män även härifrån deltagit i vikingatåg. Annars finns ju inte några skriftliga källor att fånga in denna äldre historia med. Men som Esaias Tegnér uttryckte sig: "Där historien tiger där talar själva marken, ävensom namn på områden, byar och gårdar".

Kristendomen: 800, 900, 1000-talen. Fasta kyrkobyggen 1100 och 1200-talen. Socknarna bildades.

Valdemar II:s jordebok av år 1231. Líber cénsum Dániae = Danmarks skattebok. Lunds stifts Paltebok 1513-1517. Namnet på denna jordebok "Palteboken" torde ha uppkommit på grund av dess mer och mer slitna skick på grund av att flitigt ha använts. Den har genom tiderna varit en källa som använts vid uppgörande av senare tids fastighetsförteckningar.

Bl a de i densamma ingående beskrivningarna utgjorde i viss mån rättesnöre för reduktionskommissionens arbete 1677-1688, efter Skånes övergång från Danmark till Sverige. Lunds stifts Landebok 1569.

1600 och 1700-talen.

Enskiftet: Påbjudandet om enskiftet i Skåne utfärdades 1803, och försiggick i etapper under åren 1805-1829.

Nils Nilsson - Heinge by - Hallsbergs stenar
Elsi Rydsjö - När morgonvinden blåser -
Anders Ivars färdades aldrig mer förbi den plats där hans gård stått. Ett gapande hål".

"Historik över gamla Veberöd":
av Nanna Kristoffersson

"Härmed vill jag berätta något om gamla Veberöd, som jag hört berättas i mina tidigare år. Om tomten där mitt nya hem (Gamla vägen, hörnhuset) blev byggt, sades det, att där förut långt tillbaka i tiden, legat ett hednatempel, och byggmästare Nilsson, som byggde mitt hus talade om att när de grävde till skorsten och just under där tvättpannan står låg stora stenar upplagda som ingång till en underjordisk gång/gånggrift. Jag talade om detta en gång för kyrkoherde Söderlind och då sade han, att om han fått veta detta i tid, hade den tomten aldrig blivit bebyggd. När så kristendomen kom till Sverige, blev som någon slags protest på motsatta sidan av vägen byggt ett kristet tempel (ung. gamla gäst-giveriet) på et område som ända till för ett tiotal år sedan var kyrkojord. Bakom mitt gamla hems trädgård och Tornkvists trädgård gick Mårten Anders jord ända ned till Bengt Nilssons, nu Holmkvists. På den jordlotten bakom trädgårdarna skulle det kristna templet ha legat med kyrkogård intill och antydningar därom fanns i vår gamla trädgård. Min mormor och mina föräldrar har berättat om detta. Mormor talade om att det kunde hända någon kväll att små bloss liksom steg upp ur jorden i trädgården och ett par gånger hade hon kommit ut just då ett sådant bloss steg upp och då blev hon omedelbart sjuk. Om detta nu var genom rädsla eller om där var några skadliga gaser som slog upp från kyrkogården vet ingen. Mina föräldrar har berättat att när de någon gång skulle gräva djupt för att sätta något, fick de upp ben som de trodde var från kyrkogården. Genom detta kan man leta sig fram till varför det fanns kyrkojord på en jordbit så långt ifrån kyrkan. Jag är femte generationen i rakt nedstigande led på den plats där mitt föräldrahem ligger. Den kom i mina föräldrars ägo genom att en hovslagare vid namn Roslund tillhörde ett regemente och hade rusthåll från en gård.

Lönen bestod i foder och säd för kor, får och svin, därför var husen byggda i vanlig gårdsstil med fyra längor och port från gatan. Boningshuset låg långt ner i norr. Så stod byggnaderna till år 1883, då min far rev det gamla och byggde om endast en liten del från porten mot väster, hade inrättats till bostad, där bodde Maria. Med Roslund bortföll rusthållet med underhåll till djur och uthusen behövdes inte i samma utsträckning. Roslund hade två döttrar. En blev gift och kom till Hässelberga, därifrån härstammar Sven-Krister Nilsson. Varför skriver jag detta? Vet inte, kände mig manad".

Nanna Kristoffersson

Äldre veberödsbor känner Nanna Kristoffersson som "Syster Nanna", f d diakonissa från Ersta, som alltså lät bygga det hus som idag inrymmer KDN-kontor. När detta nedskrivits vet jag inte.

2. Namnet

I Bertil Ejders avhandling "Ryd och Rud" 1979 kan man finna att Veberöd inte är något äkta röd-namn, dvs sådana vanliga namn på - ryd, -röd och -rud, som alla har med verbet "rödja" att göra och på ett eller annat sätt visar en nyodling. I stället har det p g a tidigare former som "Waebre" från 1501 tolkats som en sammansättning av adjektiven vid och bred. Sparbankernas årsbok "I Lundabygd" menar att Veberödsbor kan sträcka på sig - hans samhälles namn antyder skånska egenskaper, som väl av upplänningar ofta betraktas som negativa, fastän skåningen som bekant alltid blott säger som det är.

I Hans Nilssons "Boken om Veberöd" kan vi läsa: I Lunds stifts Paltebok 1513-1517, kallas socknen Vebre lehn.

I Lunds stifts Landebok 1569 anges socken-namnet Vibre.

I 1624 års Prästrelationer benämnes socknen både Vibre och Vebers.

I äldre kartor har socknen getts följande namn:

1644 Webre
 1646 Weföe
 1658 Weberö
 1684 Wefre

Så långt Hans Nilsson.

I Linnés Skånska resa ser vi beteckningen
Väveryd (1749).

1758 finner vi Webereby.

Senare kan man se Weberöd, men när det eller
 dagens stavning Veberöd tillkommit vet vi
 inte.

3. Äldre data kring Veberöd.

I Skånes kalender från 1878 finner man upp-
 gifter om Veberöds socken (Annexförsamling
 till Våmb) i Torna härad:

Ytinnehåll: 45,270 qv. - refvar eller 8,084
 tunnland.
 Folkmängd (1 jan.1878): 726 män + 752 kvinnor
 = 1.478 personer.
 Byar och gårdar: Veberöd, Grönland,
 Husagården, Qvarnbrodda, Dörröd, Tostarp och
 S. Påhult.

I Svensk Lantbruks-Adressbok anges att Veberöd
 har en areal på 8.200 tunnland med 1.187.000
 kr tax.v. och 1.450 invånare. Följande byar
 finns: Veberöd, Dörröd, Husahusen och Grönland
 samt torp: Hasslemölla, Qvarnbrodda, Thostorp,
 Påhult, Spedarp, Bilarp, Hägnaden och Örnahus.
 Socknen beskrivs: "Jordmänen består i södra
 delen af grus och lera i norra sandmylla och
 sand. Södra delen af socknen är starkt
 kuperad, norra delen är deremot jemn. Skog och
 torp finnes inom socknen.
 Gästgifvargård är i Veberöds by. Socknens
 postadress är Torna Dahlby.

I "Skånes Landsbygd" (geografisk och typo-
 grafisk och statistisk kalender) 1924 har
 postadressen blivit Veberöd och arealen uppges
 vara 4.044 ha varav 4.028 ha land.

Inom socknen ligger byarna Veberöd och Dörröd
 samt Veberöds municipalsamhälle. Socknen
 beskrivs ha flera kvarnar, ett sockensbiblio-
 tek omfattande 600 band. Vidare "Åtskilliga
 föreningar äro verksamma: skytteförening,

8

kyrklig arbetsförening, föreläsningssällskap osv. Veberöds socken bildar (jan 1924) med Våmb ett pastorat, tillhör Torna och Bara domsaga, Lunds fögderi, Dalby Landsfiskalsdistrikt samt för värnpliktiges inskrivning Lunds rullföringsområde n:r 3".

Folkmängdsutvecklingen anges:

1805: 952 invånare
1865: 1502 "-
1904: 1498 "-
1912: 1445 "-
1924: 1438 "-
1936: 1534 "-

Vid kommunsammanläggningen (Veberöd, Vomb, Silvåkra) 1952: ca 2400 invånare

1974 då Veberöd uppgick i Lunds kommun fanns ca invånare.

X 4. Byalaget

Byalagsordningen är en tradition som man håller styvt på i Veberöd. Det lär vara landets äldsta byalag, som ännu är i bruk. Byalaget i Veberöd har anor långt tillbaka i tiden. Det bildades 1768 och har alltsedan dess fyllt en funktion, som man är stolt över. Den första byordningen är från 1689 och ersattes av en ny 1743. Medlemmar i byalaget var tidigare personer som hade "i mantal satt jord". Ett mantal var en måttstock på hur stor del gården hade i den samfälliga marken (byalagets gemensamma). Byalagets uppgift har alltid varit att ha uppsikt över de egendomar man äger: stentäkter, lertäkter, grustäkter och skog. Troligen tillkom Veberöds byalag som en följd av övergången från storskifte till enskifte. Man försökte efter engelskt mönster sammanföra gårdar och mark till mer sammanhängande enheter.

Rutger Maclain (född 6 juli 1742 - död 14 jan. 1816, känd som "enskiftets fader" och "folkskolans gynnare"), Svaneholm genomförde 1783-1786 reformen här. Det dröjde långt in på 1800-talet innan enskiftet var genomfört till **laga skifte** och marker och ängar kom att ligga i anslutning till gårdarna. 23 av byns 31 gårdar kom under denna tid att flytta ut i bymarkerna.

För att ha uppsikt över byalagets ägor tillsattes en särskild bestyrelse som består av **åldermannen** med två drängar och två bisittare. Varje halvår ändras innehavarna av dessa befattningar. Då hålles sk "gille". Först sammanträder man och sedan festar man - en fest som förr i tiden slutade med frukost och snaps dagen efter. Allt detta står åldermannen för - sysslan som går runt i de olika gårdarna - kvinnor göra sig icke besvär i denna samling (mer än som matlagare o dyl förstås). Byalagets handlingar förvaras sedan 1937 i en förnämlig metallbeslagen kista, som är placerad i bankvalv och hämtas ut till byastämmorna. Grosshandlare Franz tog på sin tid initiativ till kistans utförande som metallbeslagits av konstsmeden Henning Persson, vilken var barnfödd i Veberöd.

I kistan finns en "**Byys Rätt och Ordning**" för Veberöds by daterad 1689, troligen det äldsta dokumentet i sitt slag. Det är textat för hand av en lantmästare Tigershiöld, och där har bönderna i Weberöd, som byn tecknades då, satt sina bomärken, eftersom de inte kunde skriva. Vidare förvaras här en byordning från 1742, karta från 1758, byns handlingar åren 1687-1799 och 1800-1937, arvsskifteshandlingar från 1819, protokollsböcker 1815-1914 och 1914-1941.

Dessutom finns två gamla mindre bykistor av svart ek med handsmidade beslag, en postväska, en klubba av ebenholst och ett byahorn av koppar. Med detta horn kallade åldermannen förr i tiden samman till bystämma. Det kunde hända att han blev bötfälld om han blåste falskt. Han måste alltså öva sig, men detta fick inte höras ut över byn. Därför fick åldermannen ibland krypa in i bakugnen för att öva. Han stod nere på bron vid Gamla vägen, daterad 1886 och en gång Karl X:s härväg till Ystad, 1857 beslöts att Veberöds bro skulle anses som häradsbro, då den i stor omfattning trafikerades av andra är Veberödsbor.

Som exempel anfördes att S. Skånska Infanteriregementet vid sina transporter av ammunition från Ystad begagnat sig av bron. ("Boken om Veberöd" s. 172")

Mitt på denna minnesrika bro fick åldermannen stå, så att "mannarna" från båda sidorna blev kallade. Det var nämligen så att byn delades förr av bäcken i öst och väst och det var ofta

*vid
Gamla
Vägen*

1886

tvister mellan österbönderna och västerbönderna.

De märkliga handlingar och dokument som byalaget förfogar över har blivit föremål för forskares stora intresse. Nordiska Museet ville gärna ta hand om dyrgriparna, men naturligtvis vill man inte lämna det ifrån sig. Kopior har de däremot fått. En faximilutgåva av "Byys Rätt och Ordning" är vi många som önskar.

Sveriges Radio-TV har gjort program om byalaget, vilket sändes i TV 30 april 1964: "Byahornet kallar".

Från senare tids byalagsverksamhet berättar Birger Bengtsson, N:r 5, att man 1967 upprättade aval med Veberöds gamla kommun och samfälligheten. Då gjordes ägobyte av viss mark. I samband med municipalsamhällets tillblivelse 1944 blev det gatunummer på fastigheter och mantalsindelningen slopades. Därmed blev medlemmarna i byalaget betydligt färre. Idag har man endast ett femtontal medlemmar som träffas en till två gånger per år. Då dryftas gemensamma frågor - och man festar!

Man kallar inte längre genom anslag i kyrkan eller tutande i byahornet (när man slutade med det och varför är obekant). Nej, Skånska Dagbladet är numera informationskanalen. Inte heller kommer man åkande per häst och vagn. Tiderna har ändrats och utvecklingen går framåt, men traditioner vill man behålla i "Vårt gamla Veberöd".

5. Från municipalsamhälle till dagens kommun.

"Tvist om avloppsledning gjorde Veberöd till municipalsamhälle" löd en rubrik 1944 i Skånska Dagbladet, då Veberöd firade 25-årsjubileum.

Tidningen låtes berätta att detta var garverifabrikör Olaf Larssons förtjänst. Det berättas att spillvattnet från hans garveri rann ut i den bäck, som flyter genom samhället och åstadkom vissa föroreningar. Från stärkelsefabrikens sida klagade man över detta. Skånska Dagbladet berättar: "Efter att med bibliska citat ha överbevisat vederbörande om att det hedervärda garveriyrket är vida äldre än stärkelsefabriken deklarerade så den

tempementsfulle garverifabrikören, att för att få ordning och reda i avloppsfrågan kom han att göra Veberöd till municipalsamhälle".

Det berättas vidare att han samma dag lät en vän, ingenjör Högstedt i Malmö, göra upp en karta över Veberöds hälsovårdsområde, som han t o m själv bekostade. Så sändes kartan jämte en anhållan till länsstyrelsen. Framställan var undertecknad av Ola Larsson, dr N. Åkerman, Veterinär A. Arildsson samt lantbrukarna Nils Fredriksson och Pär Jönsson.

1917 ålade länsstyrelsen kronofogden Linder i Lund att hålla kommunalstämma med Veberöds socken för frågans vidare utredning. Här mötte man inget motstånd och så blev Veberöd municipalsamhälle 1919. Det blev alltså bestämt om fastighetsbildning och övriga stadganden.

Den 19 november var man klar att välja municipalnämnd, byggnads- och hälsovårdsnämnd. 1923 kom köttbesiktningstvang. 1926 ordnades brandväsandet. 1929 kom första stadsplanen och samtidigt var man inne på en första lösning av avloppsfrågan.

Fullmäktigeinstitutionen kom 1936.

Vid 1952 års kommunsammanläggning gick Veberöd, Vomb och Silvåkra samman.

Svante Håkansson säger i en intervju 1954 att municipalskatten är så låg som 1 krona och att "vi har det välordnat i samhället...inga större problem att brottas med..." 1973 höll fullmäktige sitt finalmöte varvid erinrades om föregångarnas insatser, då grunden lagts till kommunens utveckling, vilken man sedan arbetat vidare på.

Det påtalades också att i den stora kommunen Lund, som nu bildats med Veberöd som en av fyra yttre kommundelar skulle man "arbeta för att klyftan mellan den stora tätorten Lund och de fyra mindre kommunerna Veberöd, Dalby, Genarp och Södra Sandby överbyggdes". Sedan 1 januari 1974 är alltså Veberöd en del av Lunds kommun.

Den 1 januari 1987 startades försöksverksamhet med kommundelsnämnder (KDN).

6. Veberöds kyrka.

Enligt en skrift författad av f. kyrkoherden Sven Ångeby:

"Veberöds kyrka av vitputsad tegel är ursprungligen med långhus, kor och halvrund absid anlagd på 11-1200 talet i **romantisk stil**. Genomgripande om- och tillbyggnad genomgick kyrkan på 1870-talet, då den förvandlades till en **korsformig byggnad** av den typ, som gärna uppstod där lundaprofessorn och domkyrkorestauratorn C.G. Bennius hade sitt finger med i spelet. Av medeltidakyrkan kvarstod det av tegel byggda långhuset. Såväl lång- som tvärhus täcks av tunnvalv. **Tornet** är från 1848 och ersätter en tidigare klockstapel. Kyrkan har i sitt nuvarande skick en tresidig avslutning i öster. Inventarier av inresse är **altaruppsatsen** och **predikstolen**. Den förra är från 1500-talet. Den har förlorat vingar och krönparti och hör till den s k additionsgruppen; genom tre refflade pilastrar indelas centralpartiet i fyra fält, där på 1700-talets målningar med motiv från Jesu lidelse Getsemane, korsfästelsen och uppståndelsen fällts in.

Predikstolen bär årtalet 1591 och är med sina kolonner över korgens hörn, sina reliefskurna evangeliegestalter i korgens fält och sin ornamenterik för övrigt ett typiskt och jämförelsevis gott bevarat uttryck för högre-mäsansens formspråk. Kyrkans dopfunt är från medeltiden.

I norra och södra sidoskeppen är glasmålningar från 1922 av Anders Nilsson.

El, ljus och värme lades in i kyrkan på 1930-talet. En genomgripande restaurering av koret genomfördes på 1930-talet, likaså ny bänkinredning. Huruvida de gamla träbänkarnas utseende var, vittnar två stycken bänkar i vapenhuset om. Kyrkliga arbetsföreningen har bekostat mycket av förbättringarna".

Den tidigare orgeln av pneumatisk typ var byggd 1907 av E. Lundén, Göteborg med 13 stämmor och två manualer byttes ut 1980. Den byggdes på Mårtenssons orgelfabrik i Lund.

Storklockan av Anders Wetterholtz, Malmö från 1741 och lillklockan 1432 av Magnus Hermansson, Lund. En översyn skedde 1987.

7. "Kyrkbacken".

I maj 1983 skriver kyrkvärden och kyrkopolitikern Nils Truedsson i Församlingsbladet (Nr 2-1983):

"Från skola till Församlingshem".

"Fram till 1969 bedrevs undervisning i Gamla skolan. I omkring 70 år hade då skolan tjänstgjort som undervisningslokaler och bostad åt lärare i Veberöd. Skolan som ligger intill kyrkan har av många setts som en naturlig byggnad till församlingshem. Innan Veberöds kommun inkorporerades med Lunds kommun 1974, överlämnade Veberöds kommun den 17 dec. 1973 skolan som gåva till Veberöds pastorat. Veberöds kommun expanderade under början på 1970-talet och invånarantalet steg kraftigt vilket medförde ett behov av en bättre anpassning av kyrkan och dess lokaler till den större församlingen. Under mitten av 1970-talet flyttades bl a pastorsexpeditionen till förhyrda lokaler. Diskussioner pågick om gamla skolans vara eller icke vara eftersom en genomgripande reparation erfordrades för att förvandla den till ett nytt och ändamålsenligt församlingshem.

Kyrkofullmäktige ansökte den 7 juni 1977 om rivningstillstånd av Gamla skolan. Efter diskussioner om kyrkans totala lokalbehov visade det sig att en reparation av skolan antagligen skulle ställa sig ekonomiskt betydligt fördelaktigare än uppförandet av ett nytt församlingshem. Man ville också bevara den gamla miljön runt kyrkan. I början av 1978 återkallades därför rivningstillståndet hos byggnadsnämnden i Lunds kommun.

Förslag om ombyggnad av fastigheten arbetades fram, och den 6 dec. 1979 redovisade Lennart Rooth och Nils Truedsson för Veberöds kyrkoråd ritningar och kostnader för ombyggnaden.

Kyrkorådet fann förslaget genomförbart och beslöt förelägga förslaget för Veberöds kyrkofullmäktige. Nils Truedsson, Lennart Rooth och Birger Bengtsson utsågs av kyrkorådet till byggnadskommitté.

Kyrkofullmäktige ville ej taga något beslut beträffande ombyggnaden vid sammanträdet den 19 dec. 1979 eftersom det var det sista sammanträdet på den tre-åriga mandatperioden för de valda ledamöterna.

För att påskynda ett beslut återupptog det nyvalda kyrkorådet ärendet vid ett sammanträde den 21 jan. 1980. En namninsamling hade dessförinnan skett för bevarande och ombyggnad av Gamla skolan till församlingshem.

Kyrkorådet biföll ånyo förslaget till ombyggnad av skolan till församlingshem. Det nya kyrkorådet utsåg en ny byggnadskommitté bestående av Clas Ramsgård, Birger Bengtsson och Nils Truedsson. 1979 var behovet mycket stort av nya lokaler för kyrkans aktiviteter. För att inrymma pastorsexpeditionen, sammanträdesrum och lokaler för bl a kyrkans barn-timmar som hitintills varit i förhyrda lokaler beslutades och genomfördes därför en ombyggnad av prästgården under år 1980.

För att ej anstränga ekonomin fick därför Gamla skolans ombyggnad läggas på is och först den 23 april 1981 beslöt Veberöds kyrkofullmäktige att återremittera ärendet till byggnadskommittén för ny ekonomisk utredning. Byggnadskommitténs utredning var klar i mitten av år 1981 och diskuterades vid en informationsträff den 26 sept. 1981.

Kostnaderna av förslaget som presenterades 1979 visade sig hålla även två år senare. Vid kyrkorådets sammanträde den 7 oktober 1981 lämnade byggnadskommittén en redogörelse för den ekonomiska planeringen. Kyrkorådet beslutade att hos kyrkofullmäktige framställa om ombyggnad av Gamla skolan, samt att anvisa 680.000 kr för ombyggnaden.

Efter överläggningar beslöt kyrkofullmäktige vid ett sammanträde den 21 oktober 1981 att tillstyrka ombyggnaden av Gamla skolan till församlingshem och att anvisa kr 680.000 för ombyggnaden.

Arkitekt Eilard Wrangel och Nils Truedsson tog därefter fram ritningar för ombyggnaden.

Elektriska-, ventilations-, vatten- och avloppsplan och sektionsritningar inlämnades till byggnadsnämnden, länsstyrelsen, yrkesinspektionen och länsantikvarieämbetet.

Byggnadslov beviljades den 30 mars 1982. Veberöds kyrkoråd beslutade den 22 april 1982 att utse Berit Lindberg, Claes Ramsgård och Nils Truedsson att handha ombyggnaden med direktiv att tillfråga flera byggnadsfirmor angående ombyggnaden.

Tre byggnadsfirmor tillfrågades: Superbygg AB Veberöd, Nils Magnusson Byggnads AB och Billy Johanssons Byggnadsfirma Veberöd.

Alla tre inkom med anbud.

Två elinstallationsföretag och tre målerifirmor tillfrågades. Kyrkorådet beslutade antaga följande anbud:

Byggnadsarbete Billy Johanssons Byggnadsfirma, El-arbeten Eltjänst i Veberöd, måleriarbeten Målerifirman Karl Fr. Jönsson Lund AB.

Som kontrollant för totala ombyggnaden beslutade kyrkorådet att utse Nils Truedsson. Ombyggnaden påbörjades i slutet av augusti månad 1982 och var färdigställd i början av mars månad 1983.

Totalkostnaden för ombyggnaden belöpte sig till c:a 665.000 kr. Ett överskott kunde därför redovisas från de ursprungliga kostnadsberäkningarna av de anslagna medlen kr: 680.000.

Efter många diskussioner, överläggningar och utredningar har nu Veberöd fått ett församlingshem med ändamålsenliga lokaler. Palmsöndagen den 27 mars 1983 invigdes församlingshemmet och fick då namnet Kyrkbacken.

Idag bedrivs i Kyrkbacken en omfattande församlingsverksamhet.

Förutom kyrkkaffe efter högmässor ges här församlingsaftnar med skiftande innehåll.

Veberöds många körer under ledning av Kaj Wirenbock har sin träningssal i huset och även Romele blåsorkester tränar här.

Konfirmationsgrupperna samlas i sitt eget rum.

Minnesstunder efter begravningar finner också en naturlig lokal i Kyrkbacken.

8. Skolans historia

Här ges en mycket summarisk beskrivning. (Se "Boken om Veberöd" s. 179 ff)

På 1758 års karta över Webereds by är ett litet hus betecknat som skola (strax norr om nr 29, ca 50 m från bygatan)

I Hans Nilssons "Boken om Veberöd" nämns under 1700-talet flera skolmästare. Diskussionerna kring skolan 1822-1862 beskrivs på sidorna 162-172.

Äldre tiders skolförhållanden se sidan 179-1 83. Skolan fanns i samma byggnad som fattighuset 1828-1898.

1878 lär Gökboet ha tillkommit.

1898 tillkom små- och mellanskolan, "Gamla skolan", numera Kyrkbacken som vi beskrev tidigare.

1931 "Nya gamla skolan" tillkommer 1952 Tillbyggnad

1971 "U-et"

1979 Idalaskolan invigdes

1980 Svaleboskolan invigdes

9. Social- och sjukvårdens utveckling i Veberöd.

Även i detta avsnitt hänvisar vi till "Boken om Veberöd", där man på sidan 97 kan läsa om sjukdomar. På sidan 100 om "kvacksalvare" och på sidan 187 ff "Den äldre fattigvården".

På sidan 196 beskrivs s k jordegummor från 1736 och barnmorskor från 1828.

I Veberöd fanns en vaccinatör Cronvall från 1815.

När man studerar den svenska socialpolitikens historia vet man att 1763 tillkom den första fattigvårdslagen och 1847 en fattigvårdsförordning. Därefter har tillkommit en rad reformer på området som naturligtvis även berört Veberöds reformarbete.

Äldre s k fattighus benämndes sjukstugor och i Veberöd och Dörröd var dessa på 1850-talet inrymda i skolorna där.

1827 uppfördes skol- och fattighuset på den s k "klockaretomten" (tidigare nr 10 intill kyrkan). Det brann ner den 8 september 1904. En av de män som var inhysta på fattighuset

sägs efter ovänskap med den tidens kommunalmän i Veberöd socken ha tänt eld, så det brann ner till grunden.

Som en konsekvens av detta tillkom 1909 första delen av nuvarande ålderdomshemmet.

Fru Signe Åkesson, änka efter f. kommunalkamreren Åkesson har i sin ägo en journal över "födda barn i Veberöd socken 1896-1906". Den är upprättad för hand av fru Anna Möller, som var barnmorska i byn. Där framgår att ca 25 barn föds per år under denna tid.

Sjuksköterskan Margareta Bengtsson berättar från "modern" tid att den första ålderdomshemsföreståndaren var en Elna Skogh. Den förste fattigvårdsstyrelseordförande hette Nils Helgesson.

Vid rumsbrist i ålderdomshemmet användes speceriaffärens övervåning (den låg mitt emot nuvarande ålderdomshemmet).

1942 startade **hemhjälporganisationen** med Karin Karlsson som ledare. Hon efterträddes av Olga Vedmark och senare Svea Johansson, som i sin tur lämnade över till vår uppgiftslämnare här, Margareta Bengtsson. Hon var socialnämndsledamot i byn och hade alltså detta som förtroendeuppdrag.

Ålderdomshemmet har utvecklats från förvaringsplats till serviceinrättning. Från början låg det 2-3 patienter i varje rum och man hade ca 12 platser. Idag finns omkring 30.

1957 evakuerades patienterna till Harlösa och hemmet byggdes om.

Nästa etappombyggnad skedde efter kommunsammanläggningen. Både "strykerskans" och Emil Olssons hus revs då.

Socialnämnden (tidigare också nykterhets- resp. barnavårdsnämnden) höll sina sammanträden i ålderdomshemmets källare.

Hemsyster fanns i byn från 19-- och tillsammans med hemhjälporganisationens ledare såg hon till att främst byns barn, i andra hand dess åldringar fick behövlig hjälp.

"Syster Margit" var den första som var anställd för uppgiften.

Anna-Greta Ängeby fanns på tjänsten 1956-62.

Distriktssköterska fanns här som ställde upp dygnet runt, Margit Liljeroth.

Den förste **läkaren**, Åkerman började sin verksamhet här 1892 och 1985 inrättades provinsialläkarorganisationen. Den förste **veterinären** hette Arvidsson och dennes organisation inrättades 1894 (alltså ett år tidigare än den mänskliga). Dessa båda läkare och veterinären, bodde bredvid varandra på Sjöbovägen.

Senare har en doktor Ericsson haft mottagning i den s k läkarvillan på Dörrödsvägen (som numera bebos av familjen "doktor Ohlsson/Veberöds bröstcentra").

1975 fick vi **folktandvård, mödravårdcentral** och **barnavårdcentral** i byns "Konsumhus".

1981 tillkom dagcentralen i gamla Postens lokaler på Läkaregatan.

1967 startade den första kommunala "lekskolan". Man höll till i nuvarande Kyrkbacken, som då var nerlagd som skola. Detta var då endast ett provisorium p g a att det endast fanns s k "utedass" och man fick elda i vedkamin - precis som i "gamla tider" och det är inte länge sedan.

Senare tillkom Parkstugan som ersättare år 1968.

Barnomsorgen har sedan i Veberöd precis som på andra orter successivt byggts ut med:

Tegelstugan	1977
Lammet	1977
Idala	1979

Dessutom finns nu i byn flera **kommunala familjedaghem**.

1981 invigdes **fritidsgården**.

1986 fick vi efter en motion i landstinget s k **enläkarstation** i Veberöd.

10. Gamla bykärnans utveckling genom dess

byggnaders historia.

Gamla vägen 2 (Päronglassgröna huset)

Här bodde på 30-talet en herr Christoffersson, som hade fläskrökeri. Detta var alldeles speciellt gott eftersom det röktes med enris. Byborna hämtade här sitt nyrökta fläsk med rullebör t o m.

1938 pensionerades dottern som diakonissa vid Ersta och kom hem för att bygga huset mitt emot, se nedan.

Gamla vägen 5

Ganska snart flyttade hon dock åter uppåt landet och huset såldes till Harald Jönsson, tidigare Lavelund.

På 40-talet bodde fiskmästare Björklund på övervåningen (Svensk lax- och laxöringsföreningen bedrev fiskodling och utbildning på Skogsmöllan).

Under några år på 80-talet var här fotoateljé. Fr o m 1987 är detta hus **Kommundelsnämndens** kontor.

Gamla vägen 4 ("Gamla gästgiveriet")

Sedan början på 1900-talet drevs här gästgiveri ("Boken om Veberöd" sid. 199), "Här förekom varken utskänkning eller utminutering av spritdrycker, endast öl och porter tillhandahölls".

Innehavare var f d skomakaren Jöns Thornquist f. 1856.

Senare drev Karin Hansson först matservering på 30-talet och senare kaféörelse ("på söndagarna hade hon kiosken och kaféörelsen i Vomb").

På bilden nedan från 1916 kan vi t v se **Thornqvists maskinaffär**. Om detta har vi inte kunnat få fram fler uppgifter. Bilden föreställer flickan Thornqvist på 10-årsdagen.

Gamla vägen 6

Där bodde en Jöns Nilsson. Sadelmakare Flykt har också bott där en period (jämför rivna huset på Skånska Bankens tomt). Huset revs under senare delen av 1950-talet.

Gamla vägen 8

Ett lågt blågrått enplanshus som Oskar Fredriksson ägde sedan 1930-talet. Huset revs 1986, då änkan Fredriksson endast sommarbebott huset under flera år. Ny bebyggelse tillkom under 1986.

Gamla vägen 10

Erik Sjögren, mångårigt, i ur och skur plikttroget "tidningsbud" i byn är sedan flera år ägare. ("Fru Sjögren är syster till Selma på Kyrkogatan och hennes bror avlidne Gunnar Jönsson f d kyrkovaktmästare", berättas i studiecirkeln).

Gamla vägen 12 ("Åkarens")

Huset byggdes av Nils Nilsson (Han var släkt med Mossagården och kallades därför "Mossaren").

En garveriarbetare bodde här en period. Han hette Gunnar Jönsson.

Stig Svenssons familj köpte huset på 60-talet av Nilssons sterbhus och renoverade det. Senare tillkom också det stora garaget på tomten.

Parallellt med bäcken låg ett numera också rivet trähus, som var **cykelverkstad**.

Kyrkogatan 11 (Hörnhuset Gamla vägen)

Garvare Larsson hade här **garveri** i början på 1900-talet. Huset inköptes 1901 och tillbyggdes och utvidgades 1903.

På 30-talet blev det **målerifirma**, som innehades av en målare Christersson (hustrun hette Matilda). Han var bror till slaktare Christersson.

Sedan blev det på 60-talet **Tvätteri**.

Senare köpte Marianne och Tore Röjestål det enbart för bostadsändamål, varför det helrenoverades.

Huset såldes 1979 till familjen Eker. 1988 kom det nya ägare till huset.

Kyrkogatan 9 ("Korsvirkeshuset")

Kyrkogatan 9 ("Krosvirkeshuset")

är äldre Veberödsbor kallades huset "Spännarehuset" - varför vet vi inte.

Det är verkligen ett mycket gammalt hus. Virkeshuset är enligt uppgift inflyttat.

Någon i källaren berättar att det varit bageri en gång

Tråkigt sedan diverse handel för det befällo på det var här som Martin Svensson död s.k. Veberöds-mördaren (se sidan 00) köpte följande och tändstift för sina illdåd

Johan Bengtsson drev här blomsteraffären "Blåklinten" och

grönsaksaffär en tid (drev även speceriaffären på Kyrkogatan 6, se sidan 00)

Denna övertogs av Lundevall, som hade köpt den till 1964.

Fam. Hoffbauer köpte huset 1977 och renoverade det.

Nuvarande ägarna, Agneta och Anders Sjögren köpte detta charmerande lilla "kulturhus" 1983 (i ett rum bedrivs läkemedelsaffär) Renoveringen fortsätter.

Kyrkogatan 7 ("Gamle kyrkovalt-mästarens")

F.d. kyrkovaltmästaren Johan Jönsson

Margit Nimgård äger huset idag och bor där sommartid.

Kyrkogatan 3 (hörnhuset Kyrkostigen)

Tidigare s k kontraktsstation för telefoni.

Ägdes av frk Anna Rosenqvist, som ärvt det.

1904 kom det telefon till Veberöd men om frk Rosenqvist startade då är ovisst. Den 15 dec. 1959 var sista dagen och det blev automatiserat. Vid tillfället för nedläggningen fanns 7 anställda här.

Bl a Klara Jönsson (som bodde i skraddarens hus) var anställd där från 1916. Det berättas att "Klara på telefon" var en säker informationskälla för hon satt ju som telefonist och hade en god hörkontakt, vilket en del personer inte kände till då de utlämnade sina innersta hemligheter...

1959 köpte Anders Jönsson huset. Han var då pensionerad från sin förmanssyssla på Tegelbruket.

Resterna av telefonstationen flyttade till Sjöbovägen och Klara fortsatte där ytterligare några år med förmedlande av telegram och rikssamtal.

Nuvarande ägarna Karin och Kjell-Erik Jönsson ("Folkdansarna") köpte huset. Ingången ändrades då bla.

Kyrkogatan 6

Ägarförhållanden:

Ola Larsson och Sofia Persson-Larsson (1905-1930).

Osborn och Gulli Losman (1930-1931).

Rasmusson och Hallgrens handelsbolag (1931-1937).

Olof och Anna Natalia Lindberg (1937-1974).

De senaste fick enligt gamla handlingar betala 47.000 kr för denna ståtliga byggnad.

Sedan 1974 äger Anna-Karin och Anders Randver huset som vid byggåret 1905 "var något ganska enastående i sitt slag efter dåvarande förhållanden".

Under Lindbergs tid på 30-talet renoverades fastigheten.
Anna Natalia hade en trädgård som bygden talade om, men på 50-talet började "förfallet".

Ola Larsson grundaren av Ola Larssons Garveri och initiativtagare till att Veberöd blev municipalsamhälle 1919 byggde det.
Hans fäder med packad väska innehållande skinn och div. drycker blev till glada fester i Malung, berättas det.

Skinnfabrikören var en "stor man". Han drev i huset Larssons Läderaffär. Efter första världskriget gick affärerna sämre och övertogs av Ehrnbergs läderfabrik i Simrishamn som blev Nordiska läderfabriken. "Ola Larsson själv blev kassör i elföreningen och gifte om sig med barnmorskan Anna", berättas av en talesman.

Läderaffären blev speceriaffär och det var Bengtssons på Kyrkogatan 9 (blomster- och grönsaksaffären) som drev den.

Snart tog Lundins lanthandel över.
I den affären fanns biträdet Gynnstam och han fortsatte rörelsen som Gynnstams livs (flyttade till Södra järnvägsgränd 12, 1971).

Senaste affärsverksamheten är firman "Ljus och lycka", som numera är nerlagd.

Åren 1926-1942 var mellanvåningen pastors-expedition (lilla rummet mot gatan) och prästbostad. Några Veberödsbor minns att de sammanvigts i rummet med den vackra kakelugnen.

På vinden fanns dessutom ett litet sovrum (mot kyrkan) åt prästen Söderlind som slutade sina dagar där 1942. (Pastor Söderlind startade 1928 Veberöds Scoutkår och var dess ordförande fram till sin död).

Kyrkogatan 10

Huset ägdes av Nordiska Läderfabriken och var tjänstebostad till Lindberg som sedan köpte Kyrkogatan 6.

I "lilla lägenheten" bodde Erik Johansson som var lagerchef vid läderfabriken.

Från Dövlakroken kom Jöns Nilsson och köpte det 1937, då Lindbergs övertog grannhuset.

1975 blev Inga och Albert Persson ägare till det och har låtit helrenovera det till den fina gula byggnad det är idag med sin väl-skötta grönska omkring.

X
Remontgatan 2

"Backen"

En rad dokument härifrån, de flesta hand-skrivna visar hur gångna tidens husförsäljning gick till.

Hur gammalt huset ursprungligen är, vet vi inte exakt. Det finns dock ett försäljningsbevis från den 29 september 1899. Sedan återfinns ett "köpebref" av den 1 september 1900 vari det står att läsa "Vi undertecknade upplåter och försäljer härmed af vårt gemensamma egande kromskatterusthållshemman No 8 6656/24 000 dels Mantal Weberöds kyrkoby af Torna härad och Malmöhus lån till arrendatorn Per Persson och hans hustru Johanna Månsdotter vid kullarna i Weberöds socken, en jordareal med hus beläget vid Weberöds bygata, med därunder lydande åsatt "/ 6000 dels Mantal mot mot en överenskommen köpesumma av tvåtusen / 2000 /kronor och som denna köpesumma blifvit behörigen likviderad, så varde densamma 2000 kr härmed qvitterat och ofvannämnde fastighet oss afhänd samt bemålde Per Persson och Johanna Månsdotter tillegnad, med allt hvad till samma fastighet hörer, och lagligen tillvinnas kan att af dom denna dag tillträdes, och såsom dess välfångna egendom egas och besittas".

2
Köpebrevet är undertecknat Per Jönsson och Ingar Nilsson. Dessa hade inte något med varandra att göra och hur det kommit i deras ägo framgår inte.

Vidare finns

- "Utdrag ur protokoll angående egostyckning hållet av ordförande i Torna och Bara härads Egodelningsrätt i Lund"
- utdrag av lagfartsprotokollet hållet vid lagtima hösteting med Torna och Bara härad å tingsstället Dalby
- lagfartsbevis 29 oktober 1900
- taxeringsbevis från den 19 november 1900, som visar ett taxeringsbevis på "181 kronor

för 2256 Quadratmeter", 1921 har taxeringsvärdet stigit till 1500 kronor.

I ett gravitationsbevis från maj 1922 angående "11/6000 mantal litt A.C.b.2, nr 8 Veberöd (8.15) betygas att ingen annan inteckning finns än "den som fastställts uti 1/4 mantal den 14 september 1846 för lifsbesittning af en huslägenhet med hageplats till soldaten Hans Pahn och hans hustru".

Kanske var det i samband med detta uttag som Per Persson försvann till Amerika och "mormor" Johanna (1865-1949) blev ensam med sin barnaskara.

1930 överlät hon huset på dottern Clara (1891-1962) och hennes man f d garveriarbetaren och skolvaktmästaren samt S-politikern Jöns Olsson (1890-1967).

Då den senare dog köptes huset som sommarbostad av sonen Åke Olsson och hans kusin Asta Jonsson, som också var uppvuxen i huset. Dessa familjer sålde huset 1983 till fastighetsmäklare Leif Månsson som helrenoverat för vinterboende.

Huset är ombyggt vid flera tillfällen. Det bör också noteras att "mormor Johanna" och "mor Clara" tog emot beställningar och drev spettekaksbageri här. Något som senare övertogs av Elna Andersson.

Mellan de två senast nämnda fastigheterna har i samband nya skolans tillkomst anlagts en gång- och cykelstig - trots protester från invånarna i denna gamla kyrkbykärna.

För att öka säkerheten för skolbarnen har man också tvingats lösa uppkomna trafikproblem genom hastighetsdämpande åtgärder, trottoarer och gångbro över bäcken.

Man skulle önskat att det vid denna trafik-säkerhetslösning också anlagts lite miljö- och kulturaspekter.

Gamla vägen 15

Nuvarande ägarna, undertecknad Berit och Åke Lindberg, köpte fastigheten 1977 av Erik Persson. Huset bestod då av tre lägenheter varav familjen Persson bodde i mittlägenheten och de två övriga stod tomma.

År 1954 hade huset sålts till Perssons av Bengta Mårtenssons dödsbo.

TAULA HAUEN!

Bilden ovan visar huset under tidigt 1900-tal: trä och vitputs med vinkelbyggnad och halmtak.

Troligen har huset bekläts med kasserad alltför bränd tegel från Veberöds tegelbruk (murats i munkförband). Redan under 1920-talet har detta skett, då man vet att huset även förlängdes.

Klart är att huset (1936) fått en ny takkonstruktion och då också höjts med fyra tegelskift och försetts med den s k "frontespisen". Huset har då också breddats ca 1½ meter mot söder. Den då befintliga vinkelbyggnaden togs därmed bort. Detta vittnar bl a de olika tegelsorterna om.

På norra planen framför huset stod byns spruthus fram till 19--. Här finns också den gamla bron från 1886 som går över "byabäcken" Veberödsån och som förr i tiden delade byn i två halvor.

2
1886 kollen!

Det berättas att detta hus kallades "Rockabrogen", eftersom man i huset tillverkade spinnrockar. Här lär också ha svarvats stolsben.

"Bengta Per Mårtens" var under en period på 20-talet postutdelare här. Hon hämtade posten på stationen för att vidarebefodra den till de här kringboende.

Vet någon läsare när det kan ha byggts och vilken ev övrig verksamhet som här kan ha bedrivits?

Gamla vägen 11

Smedmästare Per Lindqvist har troligen börjat med sin smedja på 1800-talet.

Sigfrid Svensson, boende i Veberöd idag, kom i lära hos Lindqvist 1919. Han berättar att sammanlagt arbetade då 4 personer i smedjan. Svensson minns att sonen Magnus Lindqvist (1896-1970) övertog smedjan 1924.

Magnus hade arbetat hos företaget Boklund o Son i Malmö, där han lärt att smida saxar, ganska stora. "Detta var en hemlighet som han inte ville lära ut till sina gesäller", berättar Sigfrid Svensson för Erik Larheden.

Magnus Lindqvist var också duktig på att finna fel på lantbruksmaskiner - på den tiden speciellt självbindande. Han utförde även värmelednings- och vatteninstallationer. Det sägs att han var rätt säker på att ta ut var det fanns en vattenåder.

Huset bebos idag av Lindqvists änka Selma. Hon kom från Malmö, där hon varit biträde i den välkända affären, Betty Kronqvists Hemcharkuteri.

Makarna Lindqvist hade en son Lennart. Efter utbildningen till ingenjör arbetade han vid Kockums i Malmö. Vid en olycka i Harlösa under militärtjänstgöringen (1963) omkom han tragiskt.

Gamla vägen 9

Huset är troligen byggt under 1890-talet och sannolikt var, dess förste ägare en Hans Hessler, som flyttat in 1895.

Hanna Andersson, senare fru Heldqvist flyttade till Veberöd från Lund 1905, då hon och Anna Jönsson, som också var utflyttad från Lund, satte igång med ett bageri.

På 30-talet gick Edith Svensson (född Karlsson) från Torna Hällestad i bagarlära hos fru Heldqvist. Hon berättar att det var en mycket bra skola och hon fick hjälp av en annan Hällestadstös, Gurli Frisk, som hade börjat där tidigare än Edith. "Vi bakade mest kakor och fina bröd på den tiden. De tyngre grova bröden bakades på större bageri med hjälp av maskiner. Vi gjorde allt för hand och eldade ugnen med ved. Jag minns hur slitsamt det var att piska 50 äggvitor till skum i en spann. För att det skulle bli riktig bra slog alltid fru Heldqvist själv de sista slagen".

Efter lärlingstiden drev Edith Svensson eget bageri i Blentarp under 10 år. Hon kallades allmänt för "moster Edith". Samtidigt var hon en flitig dragspelare på alla gillan. Det var vid ett sådant "extraknäck" som hon på Snogeholms slott 1946 träffade maken Sture och 1957 flyttade hon till Mellbystrand, där hon sedan bott och ägnat sig på heltid åt musiken. Makarna uppträdde under namnet "Ediths duo".

Rudolf Heldqvist flyttade också in i fastigheten (som då hade beteckningen No 38) 1905.

träffade maken Sture och 1957 flyttade hon till Mellbystrand, där hon sedan bott och ägnat sig på heltid åt musiken. Makarna uppträdde under namnet "Ediths duo".

Rudolf Heldqvist flyttade också in i fastigheten (som då hade beteckningen No 38) 1905. Han kom från Malmö. Heldqvist sysslade med kreaturshandel och slakt.

Heldqvist fick två söner (Knut och Arne). Anna Jönsson lämnade snart kompanjonskapet och flyttade till Mejerigatan 7. Hon kallades alltid Anna Bagerska.

Efter Heldqvist har huset haft olika ägare. Alfred Andersson till 1949. Gösta Johansson till 1978, då sonen Karl med hustrun Brita tog över.

11. Bykärnan kring järnvägen - byggnadernas historia

Svante Håkansson berättar: "Vid 1800-talets början befann sig Veberöd levande i det gamla bondesamhället, sådant det strukturerat sig efter enskiftet femtio år tidigare. Under detta årtionde skönjdes emellertid en ny tidsperiod, som antagligen tänktes och uttalades med både skepsis och framtidstro, beroende på person och förhållanden. Ryktet förmälde att en järnväg skulle byggas mellan Malmö och Tomelilla (järnväg fanns redan mellan Tomelilla och Simrishamn) och att Veberöd skulle få station. Denna var planerad att byggas ungefär där potatisslagrets östra del nu är belägen. Nu kunde dock uppgörelse om behövt markområde inte träffas med dåvarande ägaren till Veberöd nr 16. Ägaren till Veberöd nr 12 var tydligen mer framstegsvänlig. Han erbjöd järnvägsbolaget att utan vederlag få bygga stationen på hans hemman. Erbjudandet accepterades av bolaget (en åbo från Veberöd fanns med i bolagsstyrelsen) även om det knappast var till ekonomins fördel.

En ny fåra för Veberödsbäcken måste grävas och den fick då de krökar österut som vi ser den har idag innan den åter flyter norrut. Ett förbehåll var också att ingen körbro fick byggas över bäcken, så att mark tillhörig Veberöd nr 16 blev tillgänglig direkt från stationen. En gångbro blev dock senare lagd över bäcken som ledde till väg - nuvarande Läkaregatan.

Markförhållandena var också synnerligen besvärliga eftersom samma utgjordes av vad som närmast kunde betecknas som gungfly, och uppfyllning måste göras med hundratals järnvägsvagnar grus från grustaget vid Möllehusen. Landsvägen Veberöd - Silvåkra måste också flyttas västerut efter att ha gått från Mejerigatan direkt till Orrspelsvägen.

Svårigheterna övervanns och 1893 var järnvägslinjen färdig. Huruvida den invigdes av Oscar II har jag icke kunnat finna belägg för, men den **22 september 1893** har angetts som den dag då järnvägen officiellt öppnades. Givet är att i och med järnvägens tillkomst **förändrades mycket i den gamla kyrkbyn.** Järnvägsmännen var en ny företeelse, som bl a bygdens unga flickor kände för. Ett antal av dem blev också gifta med järnvägsmän, även om inte alltid flickornas föräldrar tyckte att det var tillräckligt respektabelt. En mor uttryckte sin uppskattning så: "De é ju rent galet av dej tös, du ska väl inte juta dej med en som har tjenst".

Nu kom emellertid både **byggnation, handel och hantverk** att rycka fram på bred front. Inflyttning skedde av olika företagare, både manliga och kvinnliga. Diversehandlare, spannmåls- och timmerhandlare, mejeri och bryggeri tillkom liksom hotell och kaféer. Slaktare, smeder, skräddare, skomakare, sadelmakare, målare, snickare och murare etablerade sig. Det bildades spritförsäljningsbolag. Industrier anlades och utvecklades.

Svante Håkansson som berättade ovanstående var under närmare 25 år byns polis (1928-1952). Har var född i Öved, men kom alltså hit 1928 och då han "lagt ner vapnen" blev han kommunalkamrer, med arbetsplats i dagens "Blå hörnet". 1966 gick han i pension, men var fram till sin död 1985 bosatt i Veberöd - i det hus som idag är granne med KDN-huset på Dörrödsvägen.

Södra Järnvägsgatan

Södra Järnvägsgatan ligger som namnet avgör söder om den **1971 nerlagda järnvägen.** De flesta hus på denna gata är byggda samtidigt med att järnvägen kom till byn, alltså vid seklets slut.

När man förr kom från Malmö, Lund eller Dalby och tog in på första tvärgatan till vänster efter järnvägsövergången, så kom man in på Södra Järnvägsgatan. Vid sekelskiftet fanns här redan hotell, vårdshus, olika affärer och stationsbyggnad med bl a postkontor.

Det första huset på vänster sida var det numera rivna hotell Tornqvist, som senare hette hotell Elmer och ytterligare senare Stora hotellet.

Stora järnvägsgatan 1
(tidigare hotell idag ICA-punkten och Posten)

Hotellet byggdes 1882 av Överberg och Nils Månsson.
Från början var byggnaden endast en våning högt (precis som Järnvägshotellet/vårdshuset). Senare byggdes ytterligare en våning, vilket framgår av bilden ovan från 1912, då prins Carl gästade hotellet.

Hotellet ägdes från början av byggaren Nils Månsson som överlät det till Tornqvist omkring 1905. Nu benämndes det "Hotell Tornqvist". Sonen Malte Tornqvist och hans fru drev rörelsen fram till 20-talet. (Malte avled 1927)

Efter Tornqvist - tiden övertogs hotellet av källarmästare Elwér. Det blev "Hotell Elwér". Han innehade det fram till 1937 då det köptes av Ingegerd Jönsson. Efter en stor användning bytte man namn till "Stora hotellet".

Fru Jönsson lämnade hotellet efter ca 4 år.

Det talades om att kommunen skulle använda lokalerna till läkar- och tandläkarmottagning, men av de planerna blev intet.

1944 köptes hotellet av Veberöds Pappershandels tidigare ägare, tryckeriägare Mårtensson från Hörby. Han hyrde ut hotellrörelsen till olika krögare: Nordström, Dahlson och senast Alf Arvedsson. Han drev hotellet till en bit in på 60-talet.

På hotellet har under de olika ägarnas/ arrendatorernas tid ätits många goda måltider både i stora och små sällskap.
Hotellet var en samlingspunkt för byns herrar. Här spelades kille och här musicerades. Många

ungkarlar intog här sin dagliga middag. Det berättas att på måndagarna brukade kreaturs-handlare från Österlen på sin väg från affärerna i Malmö stanna till vid hotellet och **spela kort och dricka lite** - det sägs att större delen av förtjänsten från Malmöresan många gånger bytte ägare här.

Under Elwérs tid fanns i källaren ett mindre **läskedrycksbryggeri**. På första våningen var då en **ölhall och biljardspel**.

Dalby Sparbank hade i ett rum en filial, som hölls öppen några timmar i veckan. Då kom det två banktjänstemän resande från Dalby med tåget kl 9.00 och sedan hölls banken i det lilla rummet öppen tills det var dags att åka tillbaka till Dalby med 13.00-tåget. Pengar och värdehandlingar förde de med sig på resorna, berättas det.

På hotellets andra våning fanns köksutrymmen mot gårdssidan. I dess östra gavel fanns två matsalar och ett genomgångsrum, som användes för **kaffeservering**, då det var **dans i biograflokalen**.

På västra sidan bodde krögaren själv.

På vindsvåningen fanns **resanderum** och rum för personalen.

Parallellt med järnvägen fanns **biografbyggnaden**, där det visades film i regel lördags- och söndagskvällar.

Ibland flyttades bänkarna uppåt väggarna och så kunde man som ovan nämnts använda lokalen som danslokal.

På östra gaveln hade **frisör Björklund** sin salong. Hans elev bodde i rummet över salongen.

Mot väster, utmed Stora vägen fanns en träbyggnad som förr i tiden begagnats som **stall för tillresande hästskjutsar**. Det kunde också hända att lantbrukare utifrån satte in hästen och sedan tog tåget till Malmö eller bussen till Lund eller ner till Sjöbo för att uträtta ärenden.

Holms busslinje Lund-Sjöbo hade hållplats på hotellgården (kullerstenbelagd) och **paketinlämning** skedde i ölhallen.

I banklokalen blev under fru Jönssons tid en snygg matsal.

Sedan flyttade Mårtenssons **pappershandel** in dit år 1945. Därefter har olika affärer hyrt där bl a **Tygshopen** (som då innehades av Bodil Svantesson) och de senaste åren **presentshop**.

Restaurangen och övriga lokaler i övervåningen hyrdes ut som rum och lägenheter tiden innan huset revs 1978. Ett år senare byggdes på denna tomt **ICA-Punktens** hus som även inrymmer **kommundelens postkontor**.

Banvaktstugan som revs 1969 låg på tomten där idag ICA-punktens parkering finns.

Postgatan 1
("Blå hörnet")

Detta gamla idylliska hus har upplevt mycket under sin mer än 100-åriga existens.

Svante Håkansson berättar: "Den förste som bodde i huset lär ha varit smeden Ljungberg på 1890-talet, då det alltså var **smedja**. Ljungberg gick dock i konkurs 1909. En urmakare som skulle hyra av nye ägaren blev utslängd av smeden som satt och pokulerade med några vänner i ett hörn av smedjan. Snart köpte sadelmakare Emil Knöös huset och öppnade **sadelmakeri**. Frun sålde **skor** i huset.

År 1917 tog Knöös hand om **posten**, som hittills funnits på stationen. Då byggdes verandan. 1925 flyttade posten över till husets andra del och 1930 byggdes huset till i väster.

I 1929 års stadsplan sades det att huset skulle rivas. Där skulle bli bilparkering (kvarteret heter Bilparken). Därför fick Knöös avslag när han på 1940-talet ville bygga om huset. Knöös överklagade till högsta instans, men fick inte rätt.

Då krävde Knöös att kommunen skulle lösa in fastigheten, men kommunen vägrade. Då vände han sig till "tinget i Dalby" med sina krav. 1945 tvingades så kommunen köpa det för 35.000 kronor. För att hålla priset nere talade hela tiden kommunen om att huset skulle rivas.

1945 anställdes Åkerblom som postmästare.

1952 flyttade Posten till Läkargatan och kommunen lät rusta upp huset för att göra denna rivningshotade byggnad till kommunalkontor. Man hade just sammanslagits med Vomb och Silvåkra - invånarantal ca 2500. Detta fick familjen Knöös som flyttat från Veberöd reda på och försökte få en återgång av köpet. Kravet fullföljdes dock aldrig.

1971 flyttades **biblioteket** i Veberöd hit (det hade tidigare haft lokal i skolans källare). Huset genomgick då en omfattande renovering såväl invändigt som utvändigt. (Kommunkontoret flyttade till nyrenoverade lokaler på "Läkargatan")

Då biblioteket 1981 flyttade till Fredriksgatan höjdes många röster för att använda huset till bymuseum. Undertecknad försökte via Lunds kommuns skolstyrelse förverkliga detta, men kommunalrådet för bla skola och kultur såg det som en omöjlighet.

Idag användes huset som **klädesaffär** och har åter blivit det handelshus det var 100 år tidigare.

Södra järnvägsgatan 4
("Tusenskönan", Kv. Stopet tidigare nr 12)

Här har varit ett **bageri** med bagaren Carl Hallström, f.1852, (se "Boken om Veberöd" sidan 199).

Både huset och bageriet har med största sannolikhet tillkommit under 1880-talet och bageriet upphörde 1912.

Urmakare August Olsson köpte sedan huset och har här **guldsmeds- och uraffär** till in på 70-talet.

I vinkelbyggnaden fanns **skomakeri**. Den siste skomakaren var Algot Andersson och blev postman i Veberöd efter en Lindström.

1975 köpte Hillevi och Ulf Grönvall huset av August Olsson som då vistades på ålderdomshemmet. Där fortsatte han förresten med sin verksamhet - om än i liten skala.

Hillevi öppnade 1976 "Tusenskönan" en **parfymeriaffär med skönhetssalong**.

Södra järnvägsgatan 6
 ("Ocki")

Huset byggdes 1920.

Här fanns till i mitten av 30-talet
 Mårtenssons speceriaffär.
 Då öppnade möbelsnickaren och möbelhandlaren
 Nils Mårtensson **möbelutställning** (han hade
 verkstad och affär på Tegelbruksgatan).

Mårtensson hade arbetat i Frankrike och hade
 med sig därifrån sin maka Leontine. Hon bedrev
försäljning av korsetter. Makarna hade en son,
 Tommy.

Kent och Klara Johansson köpte sedan huset och
 öppnade en **hatt- och tapetseriaffär**. (Knut var
 egentligen postman)

I huset fanns från 1967 "Margits manufaktur"
 till 1975 då "Ockis leksaks- och presentaffär"
 öppnade.

Södra Järnvägsgatan 8
 (Moniques)

Wilhelm Christersson drev **hemslakteri** här. Med
 häst och vagn, senare bil försålde han sina
 varor runt om i bygden, medan frun drev handel
 i affären.

Slaktare Alm övertog affären på 1960-talet och
 drev den till 1971, då spritbolaget lades ner.

I huset finns nu "Moniques **skönhetssalong och
 solarium**".

Södra Järnvägsgatan 10
 ("Gamla systembolaget")

Fastigheten lär tidigt ha ägts av ^{en} fru
 Sjövall".

Disponent Nils Bengtsson var föreståndare för
systembolaget till slutet av 30-talet.

Han efterträddes av Ragnhild Lundin och hon i
 sin tur efterträddes av f d springpojken
 Ragnar Jönsson.

Systembolaget lades, som ovan nämnts, ner 1971
 då byn började att växa. Nedläggningen berodde
 på "att det inte fanns toalett inne och ej
 heller tillfredsställande tvättmöjligheter"
 enligt tillsynsmyndigheten.

Det berättas att "Veberödsbolaget" var det bolag i i Sverige , där man sålde mest per capita. Veberödsborna stod dock inte ensamma för hela konsumtionen. Goda kunder var även militärerna från Revinge.

Idag finns "Dameva kapell och presenningar" i huset.

Södra Järnvägsgatan 12
("Nya Blomsteraffären")

När huset tillkom var det endast en våning högt (se fotot). Andra våningen tillkom 1934-35.

I huset fanns från början Fröknarna Svenssons **manufaktur**. Sedan kom Matilda Nilsson och hon efterträddes av Manne och Eva Bengtsson, vilka hade en **vitvaruaffär och damekipering**.

När övervåningen byggdes till bodde där dåvarande direktören för Spannmål och Trä AB, herr Kjell.

På första våningen bakom affären hade Ture Roméus f Bengtsson sin **tandläkarpraktik**.

Anders Gynnstam förestod ICA-affären som öppnades 1971.
Den gamla tandläkarpraktiken blev nu lager och kontor. Affären lades ner 1979.

Ett år senare öppnas "Nya Blomsteraffären".

Södra Järnvägsgatan 14
("Fröknarna Larssons hörnhus")

Huset byggdes 1892 av byggmästare Åberg från Malmö.
Det var fadern till de i byn kända "fröknarna Larsson", som drev en mycket välsorterad **diverse- och skoaffär** här.

Döttrarna "Anna och Edith" övertog rörelsen och drev den till slutet av 1960-talet då lokalen hyrdes ut till Marta Jönsson och Judit Ericsson, vilka öppnade **handarbetsaffär**.

1983 upphörde den och idag finns tonårsaffären "Elineth" där.

Järnvägshotellet/Värdshuset
(Kvarteret Litern)

Hotellet byggdes 1892 (året innan järnvägens tillkomst) av en hr. Rosengren. Enligt foto från detta år var det då en envåningsbyggnad.

Det övertogs senare av källarmästare Håkansson.

Från Klippan kom källaremästare Bengtsson, som blev dess näste innehavare. Då han dog tog hustrun över. Änkan, som var mor till 5 barn, kallades allmänt "Mor Bengta" och var ett "rekorderligt fruntimmer". Hon var känd som en farlig utkastare. Under hennes tid på hotellet fanns i huset en mangeluthyrning.

Det var ju inte förrän 1971 som järnvägen lades ner, men redan på 60-talet hade namnet ändrats till **värdshus**. Här arrangerades **föreningsdans** och hölls **begravningsmåltider** m m.

Den siste källarmästaren hette Andersson.

Utanför hotellet stannade också bussarna. Hit anlände dessa 3 ggr/dag och tåget 4 ggr/dag under söndagarna/ (det s k "turist-tåget" som kom med folk till Klinten)

Mejerigatan 1
("Sybehörsaffären")

Huset byggdes under 30-talet. Här drev då Nils Liljeroth **skrädveri** i tillbyggnaden till höger.

Fru Agnes Liljeroth hade **damfrisering** i husets vänstra del och i den högra fanns **pappershandeln**. Denna ägdes av Mårtensson, som hade tryckeri i Hörby. Han hade köpt lagret 1933 av en tbc-sjuk man. Affären förestods av Mårtenssons släkting "fröken Stridsberg" från Kristianstad. Hon gifte sig senare med kommunalmannen Nils Åkesson.

(Pappersaffären flyttade 1945 till Stora Hotellet. Därifrån till Dalbyvägen - nuvarande Wrangels hus - och sedan till dåvarande sparbankshuset där idag rörelsen drivits av Svea Malmborg, som tidigt börjat arbeta i affären).

Damfriseringen övertogs av Ethel Alkblad som varit elev här. Hon flyttade senare till

hörnan på Sjöbovägen (idag Matöppet) där hon några år drev damfrisering.

Skrädderiet upphörde och blev klädeshandel i kombination med systembolags- och apoteks-utlämning. ("Apoteket Göken")

TP-huset i Lund stod för det och Gert Andersson var anställd. Han övertog rörelsen och byggde nytt hus längre ner på Mejerigatan. Denna affär invigdes den 25 november 1977. Då "Klädshopen" flyttade ut övertogs lokalerna av Bodil Svantesson med "Tygshopen" som tidigare låg i "Stora Hotellet". Denna rörelse ägs idag av Inga-Lill Qwist.

Mejerigatan 3 (Veberöds El-affär)

På 30-talet hette innehavaren Göransson och drev här Bilverkstad och el-affär.

Axel Andersson övertog rörelsen som då endast kom att omfatta elinstallationer. Då Andersson på 60-talet blev sjuk tog Elvir Hasselgren, som arbetade i firman över. Idag äger sonen Anders rörelsen.

Mejerigatan 5 (Lilla huset)

Det sägs att detta är Veberöds äldsta hus, men byggåret är obekant. Kanske det tillkom redan på 1700-talet. Ägarförhållandena är oklara.

I "Boken om Veberöd" (s. 199) finns uppgift om en ägare Malte Borg, som torkade malt i ett uthus på gårdssidan.

En tegelbruksarbetare Lundberg har ägt huset. Hustrun var servitris och arbetade bl a på Dalby Gästis och på gillen i trakten runt Veberöd. Det berättas också att här fanns byns arbetsförmedling.

Hasselgrens köpte huset och hyrde ut det till en familj Persson. Denna familj bestod av 6 personer och hade enbart en fotogenkamin att värma sig med. (SDS artikel 1978-11-18)

En tid har här varit glasmästeri.

1978 hyrdes huset av "Tre Skägg" som bl a sålde cyklar där. Då installerades här elektriska element. Mattor lades in, väggarna fick tapeter och huset vitslammades. Det tidigare svarta taket rödmålades. Ingenting av det gamla byggnadssättet har ändrats.

Barbro Schuler har drivit kombinerad **keramikverkstad** och affär här. Det var då huset kom att få benämningen "Lilla huset".

Mejerigatan 7

Huset är byggt 1897 av en vagnmakare. På 30-talet fanns här bageri, som drevs av Anna Jönsson ("Anna Bagerska"). Hon kom ursprungligen från Lund och var då kompanjon med Hanna Heldqvist om caférörelsen på Gamla vägen 9.

Här fanns då **hembageri + café** och i affären fanns tre anställda. En av dessa var Laidi Nilsson, som senare övertog rörelsen.

I början av 2:a världskriget köpte Andersson huset. Hustrun Emma som tidigare förestått mejeriets mjölkaffär hade också lärt sig baka. (Det var Andersson som byggde hörnhuset Rektorsgatan-Dalbyvägen, där de senare drev "Caféhörnan" - bageri/konditori/caférorelse)

Bageri- och caférörelsen övertogs 1942 av Edvin Jönsson och sedan hyrde Göransson, som blev den siste bagaren där. (Göransson övertog även nämnda "Caféhörnan" men även denna är numera nedlagd)

Dansken Paul Romme övertog huset 1969 och renoverade det för bostadsändamål.

Inne på gården på Mejerigatan 7 fanns på 30-talet i ett korsvirkeshus/garage en plåtslagariverksamhet och Egon Johansson (sedan Wedbrandt, död 1983) hade en tid sin tapetserarverkstad här.

Den 21 april 1986 öppnade Barbro Schuler "Nya Lilla huset" efter åren i grannhuset.

En liten kaffe/te/pepparkaksbar blir kanske några runda cafébord som en påminnelse om svunnen tid.

Mejerigatan 4

(Järnhandeln)

Byggnaden lär vara uppförd på 1890-talet. Ursprungligen var huset avsett som bostad för två familjer. Enligt uppgift har en herr Ekberg, som då innehade Veberöds Lantmannaffär köpt huset 1899 och sedan inrett järnaffär i halva huset och bostad i den andra halvan.

Otto Persson övertog järnaffären förmodligen 1910, och drev den tillsammans med sin son Arvid.

Sonen flyttade emellertid hemifrån 1925 och övertog en järnaffär i Everöd. Truls Magnusson kom då som biträde och stannade till 1929, då han började tjänstgöra i Vellinge. Till Veberödsaffären kom en ny Arvid Persson som biträde. Han skötte affären efter det att Otto Persson dött och tills Truls Magnusson den 3 september 1933 övertog affären. Truls lät vid flera tillfällen bygga om och på den ursprungliga byggnaden. Han köpte dessutom jord på andra sidan bäcken, där magasin uppfördes.

Utöver själva järnhandeln bedrevs en omfattande handel med lantbruksmaskiner. Dessutom förekom en vatten - och värmeledningsinstallationsverksamhet.

År 1967 överlät Truls järnhandeln till två anställda: Sven-Ove Johansson och Jan-Erik Persson.

(Uppgifter från Erik Larheden)

Mejerigatan 6 ("Lillys hus")

Från början drev Lilly Carlssons fader August Carlsson, född 1863 (omnämnd i "Boken om Veberöd" s. 199) här färgerirörelse. Lilly fortsatte med en tyg- och hattaffär med syateljé.

Sedan järnhandeln köpt byggnaden användes lokalen i huvudsak till försäljning av cyklar, trädgårdsmöbler och vitvaror.

Mejerigatan 10

Här har legat en affär som sålde hattar, mössor och arbetskläder m m.

Sista innehavaren hette Gulli Andersson (död 1960).

Läkargatan

Nr 19 Nuvarande ägare Curt Jönsson.

Nr 17 Nuvarande ägare Silverbergs / *Från mamma
pappan Svensson, men togs Sj*

Fastigheten ägdes en tid av Cecilia Jönsson, "Lisa" kallad. Hon var lärarinna i Tågra skola. En del av huset hyrdes ut till Dr. Tonning, som hade läkarpraktik här. En annan läkare, Dr. Silversvärd bodde också i huset men hade sin praktik i nr 10 (se nedan). Några år hade även tandläkare Norlander praktik i fastigheten.

Ludvig Mårtensson köpte huset efter "Sissas" dödsbo.

Från mormor hade friseröring här, Sven Silverberg.

Nr 15 ägare är änkan efter Tage Persson.

En fröken Wilke, som var kocka på ett fartyg ägde det tidigare.

Red. Hallonsten har också bott där.

Nr 13 Nuv. ägare Hulda Hansson.

Nr 11 Nuv. ägare Ingemar Leandersson, polis.
Huset är nybyggt.

Huset som låg på tomten tidigare beboddes av polis Cardell, som var byns fjärdingsman.
("Boken om Veberöd" sidan 196)

Nr 9 Nuv. ägare Eskil Kempe.

John Ohlsson från Hemmestorp restaurerade huset på slutet av 50-talet.

Nr 7 Nuv. ägare Emil Persson.

Tidigare har en skomakare Holst bott där.

Nr 5 Nuv. ägare "Åke Bagares son".

En fiskhandlare Lundin ägde tidigare huset. Han började som åkare. Bl a var det han som ansvarade för att resande kom till Veberöd (innan järnvägen fanns) och från Gästis till Sjöbo eller Dalby. På vintern skedde det i släde. När sedan järnvägen kom körde han mjölk till Hällestad och senare blev han fiskhandlare med häst och vagn.

Nr 3 Obebyggd tomt. Under 1988 kommer det att uppföras 3 lägenheter som är anpassade för äldre med eller utan handikapp.

Tomten var en gång tänkt att användas för kommunalhus.

Nr 1 Dagcentralen.

Huset byggdes 1952 på åkerjord. Idag finns här dagcentral som invigdes 1 juni 1981: "En dagcentral med ett säkert valv att förvara sina saker i, eftersom det är inrymt i gamla postens lokaler" (Skånska Dagbladet 2/6 1981).

I huset har också tidigare funnits kommunens lokaler i samband med kommunsammanslagningen. Fram till 1981 var det s k **kommunalt servicekontor**. Då denna verksamhet lades ner blev det **kontaktlokaler** för kommundelens anställda hemvårdare.

På övervåningen har **tandläkare** Odéen haft praktik.

Förr i tiden var på denna tomt **byns marknadsplats**. När "Veberödsmarknad" färsvann tog Sjöbo över, men när det var är obekant.

Nr 2 "Nalle Puh:s barnkläder"

Tidigare ägdes huset av Olof Andersson, som var f d lantbrukare.

I ett uthus fanns ett **skomakeri**, Thelanders ("Boken om Veberöd" s. 200)

"Gammelgatan" som går in här leder in till ålderdomshemmet. Den var under kriget en **viktig militär väg**.

Nr 4 Nuv. ägare "Nalle Puh:s" ägare.

De nybyggde 1981, tidigare var det en obebyggd tomt.

Nr 6 Nuv. ägare Thore Månsson.

Han köpte huset i mitten på 40-talet av **Elim-församlingen** i Veberöd.

Tegelbruksarbetare Björk i Dörröd var kontaktman.

Elim sades behöva pengar för köpet av Hippodromteatern i Malmö. En del av Elimförsamlingens medlemmar i Veberöd var naturligtvis emot detta. Köp av ett "syndens näste", menade de.

Nr 8 Nuv. ägare Tage Bengtsson.
Tegelbruksarbetaren Ville Jönsson ägde det tidigare och han hade ärvt det efter fosterföräldrarna Andersson.

Nr 10 Nuv. ägare Törnqvist.

Ägdes en gång av skräddare Lundqvist, som åkte runt i gårdarna och sydde.

Här fanns också Silverswärds läkarmottagning till fram emot slutet av 1930-talet (jämför Läkargatan nr 17).

Var det kanske därför denna gata fick sitt namn?

Nr 12 Nuv. "Kakboden" som affären kallats några år.

Tidigare "Ohlssons bageri" (samma sortiment bröd, kakor, livsmedel)

Nr 14 Nuv. ägare H. Axelsson

Tidigare ägare var Knutsson från Dörröd, som byggde det i början av 1900-talet.

Nr 16 Nuv. ägare Lars Johansson (ICA-punkten) som byggt om det på 1970-talet.

Nr 18 Nuv. ägare Carl-Gustav Hjerpe.

Huset byggdes på 1910-talet.

Nr 20 Nuv. ägare Ludvig Mårtensson.

Nybyggt på 1960-talet.

12 Genomfartsgatan i byns centralare delar

Vykorten ovan och på nästa sida visar genomfartsgatan vid olika tidpunkter.

T h brandstationen som blev färdig på 30-talet.

Det har alltid varit frivillig brandkår.

Byggnaden är utbyggd på längden och ett tidigare torn är rivet.

Bron utanför brandstationen förstärktes på 30-talet i samband med att "12:an" genom byn tillkom.

Man förvånas över den grönska som finns på bilderna.

På hörnan **Dalbyvägen-Mejerigatan** fanns ett långt smalt hus vilket revs på 1940-talet. Där invigdes Flychts **café- och matservering**. Det berättas att här även fanns ett **sadel-makeri**.

Dalbyvägen 2 (Skånska Banken)

Huset är från sekelskiftet. Det var bostad åt byggmästare Nils Nilsson tills Skånska Banken tog över det.

Dalbyvägen 4

Huset tillhör Erik Lundin och användes av tidigare ägare mest som **lagerutrymme**.

En tid drevs Lundins **Färg** i nuvarande Britts **garnaffär**.

F d "**Gottisboden**" var under många år **slöjdsal** åt skolan.

På 30-talet fanns här Hoff's **herrekipering**, som var filial till Hoff's i Sjöbo.

Under 70-talet har här funnits **Alf:s elekt-riska, Eltjänst och Kontorstjänst**.

← Bild 26

Dalbyvägen 6 (Gamla ICA, "Lågprisboden")

Här drevs handel redan i början på 1880-talet av Lorentz Månsson ("Boken om Veberöd" sidan 197).

Sonen Magnus som tog efternamnet Lorentzon fortsatte rörelsen.

1918-1938 var det Albin Franz och han efterträdades av Sigfrid Kjell, som i sin tur

överlät till Erik Lundin (jämför Dalbyvägen 4).

Under de tre sist nämndas tid drevs jämsides med lanthandeln en omfattande handel med **trävaror, andra byggnadsvaror, bränsle, gödning och spannmål** samt en **kvarnrörelse** - allt på nuvarande Södra Järnvägsgatan där Byggland idag finns.

I sammanhanget kan också nämnas att Albin Frantz var en mycket god organisatör, som bl a var anordnare av det första Grand Prix-loppet i Saxtorp. Hans tanke på att ordna en motorbana på Romeleåsen vann dock ej gehör. (Det blev ett tragiskt slut för makarna Frantz, vilka omkom i en brand, då bosatta i Markaryd)

Dagens ICA-Punkten fanns tidigare på Dalbyvägen 6 och blev sedan "Lågprisbutiken" med allehanda varor. Den upphörde och "Jeanslagret" flyttade in, men även den affärsverksamheten är numera nerlagd. Huset ägs av en byggmästare som kommer att göra om huset till lägenheter.

I de tomma affärslokalerna har Kommundelsnämnden haft information med bl a konstutställning.

13 Övrig bebyggelseutveckling i Veberöd

Svante Håkansson berättar:

"Byggnation med kommunen som medagerande påbörjades under senare delen av 1950-talet. Kommunen inköpte efter hand markområden söder om järnvägen, Klowsholm-ägorna. Dels hemmanets all mark väster om Dörrödsvägen dels marken öster och söder om hemmanets byggnader. Tillika köptes det tidigare Garveriet och dess mark såväl öster som väster om Veberödsbäcken. Även Veberöds kyrka och enskilda personer avyttrade mark".

Byggnationen omfattade såväl småhus som flerfamiljshus, de senare efter bildandet av bostadsrättsföreningar.

Pensionärsbostäder byggdes inte i särskilda hus. Detta system ansågs leda till att sådana hus efterhand blev en form av ålderdomshem, varför pensionärslägenheter ägda av kommunen inneslöt i bostadsrättshusen".

Bild 27

I Skånska Dagbladet den 26/5 -73 står att läsa att **"Bygg AB Loba"** bjudit på visning av nyuppförda markbostäder i kvarteret **Hästhagen** utmed Sjöbovägen i östra kanten av samhället. Inflyttning skulle ske i juni, juli, september och oktober - sammanlagt 150 lägenheter. Under 1974-1978 uppfördes på **Tegelbruksområdet** 134 villor i varierande typer och storlekar. **John Mattsson** var byggherre.

14 Industrins utveckling/tillbakagång

Mejeriet (låg vid nuvarande Hydro bensinstation) .

Erik Larheden berättar:

"Veberöds Andelsmejeriförening bildades 1910, men troligen har mejeriet tidigare drivits i privat regi.

Den mjölk som bönderna skickade till mejeriet användes dels till smörtillverkning, dels såldes den i den egna deltidsoppna affären som vanlig konsumtionsmjölk, grädde och i mer blygsam mängd som kärnmjölk. Återstoden gick tillbaka till bonden i form av skummjölk, vilket användes som mat till kalvar och grisar. Före paketeringens tid emballerades smöret i drittlar (trätunnor) tillverkade av tunnbindare i byn, för vidare transport till nästa försäljningsled.

Till mejeriet kom mjölken med hästskjutsar från de olika gårdarna och byarna kring byn. Vid 7-tiden på morgnarna var det fullt liv på mejerigården och ett skramlande när kannorna tömdes för uppvägning och föstes bort till den plats, där de senare skulle fyllas med returmjölken. De senaste åren var det förstås mest bilar som användes. Mjölkskjutsarna hade oftast bud med sig att handla olika varor till bönderna och kusen fick då passa på att uträtta detta medan han väntade på sin tur att rycka in och ta emot sina kannor med skummjölk och lasta dem på vagnen.

Hästarna skulle spännas från vagnen och ställas i stallet. Kanske behövde de både fodras och vattnas innan det blev klart att spanna för igen och köra hemåt.

Ibland kunde någon bonde i sista stund ringa till någon av affärerna och begära någon vara som skulle med till t ex "Kumlatoftsskjutsen". Det brukade ordna sig.

Mejeriet hade ord om sig att ha bra fetthalt på mjölken, påverkad av röda kossor på Åsen. Mejeriets föreståndare från 1926 till nedläggningen 1957 var Albert Holm. Han och frun Marinda flyttade 1927 in i det då nyuppförda boningshuset. Utöver den egna familjen skulle också mejeripersonalen ha full kost så Marinda fick alltid ha en jungfru till hjälp. Personalen bestod av elev, maskinist och smörmejerist.

Den senare fick utföra en del av mejeristens arbete också samt då och då kontrollassistentens som fanns för att ta prover på mjölken, t ex smutsmängd och vattenhalt. Denna personal bodde på mejeribyggnadens övervåning.

Mjölkbutiken höll öppet några timmar på förmiddagen och en timma på kvällen.

Mejeriet hade visst utbyte av personal med mejeriet i Borgholm, och tvärtom.

Ganska många av de som började i Veberöd blev så småningom mejerister.

Mejeriet upphörde 1957 och gick upp i Malmö mejeri. Makarna Holm flyttade till Lund och lever ännu (i 90-års åldern). Under en kortare tid fanns det en mindre plastbåtstillverkning samt en anläggning för kycklingframkläckning innan byggnaderna revs 1958.

Bryggeriet (låg också på nuvarande Hydro-mackens tomt)

"Bryggeriet" är troligen uppbyggt omkring sekelskiftet.

I "Boken om Veberöd" sidan 199 omnämnes bryggaren Johan Nilsson, född 1859. Han kan möjligen ha varit den förste ägaren.

En Johan Larsson drev bryggeriet fram till i början på 1930-talet.

I huvudsak tillverkades svagdricka, men även läskedrycker.

Larsson hade hjälp av sonen Lauritz och dottern Ida. Försäljningen skedde dels med egen utkörning och dels att kunderna kom till bryggeriet.

Johan Larsson sålde till Hans Jönsson som fortsatte på samma sätt under några år. Han sålde i sin tur till Veberöds Andelsmejeri, som behövde mark för utbyggnad och till bättre svängrum för skjutsar och bilar. Mejeriet lät därför riva boningshuset medan själva bryggerilokalen blev kvar och utnyttjades som ett försäljningsställe och nederlag för ett bryggeri i Höör. Det sköttes då av Sigvard Andersson. Detta är numera nerlagt och byggnaden riven "berättar Erik Larheden.

Stärkelsefabriken

I Skånska Dagbladet 06.06.1975 omtalar fröken Ragnhild Persson i en artikel om "Ett nedlagt tegelbruks historia" att en direktör Lundqvist från Malmö skulle bygga ett nytt tegelbruk i Veberöd, söder om järnvägen. Där står också att läsa att denne Lundqvist var ägare av stärkelsefabriken i Veberöd.

Eftersom tegelbruket var färdigt 1898 får man anta att stärkelsefabriken funnits till sedan mitten av 1890-talet och omtalas 1918 ha övergått i föreningsägo.

Av de potatis som bönderna levererade tillverkades som namnet antyder stärkelse och dessutom sagogryn. Avfallet som blev över kunde användas som foder åt djuren och kallades **pulpa**. Kan även ha haft andra användningsområden, menar Erik Larheden.

I byggnadens andra våning hade under 1930-talet snickarmästare Johan Olsson en snickerirörelse, som sedan flyttades till Bigränd.

Tillverkningen av stärkelse upphörde under 19---talet.

Byggnaden står fortfarande kvar och ägs och användes av Skånska Lantmännen.

Några år kring 1930 fanns det en cykelverkstad på bottenvåningen i fabriken gamla kontorslokaler.

Per Johansson, f. disponenten på Lantmännen berättar att "när Veberöds lantmannaförening skulle köpa Stärkelsefabriken stod alla föreningsmedlemmar som ägare. Alla skulle därför skriva på som säljare. Några namn kunde inte spåras, då de troligen åkt till Amerika. Johansson skrev då deras namn på köpehandling, vilket upptäcktes och han hotades med stämning för urkundsförfalskning. Det redde dock upp sig.

Garveriet (Nordiska läderfabriken låg vid nuvarande Konsumhuset)

Fabrikör Ola Larsson köpte redan 1901 ett litet garveri som tillbyggdes och utökades vid flera tillfällen.

1918 nämns i samband med en utbyggnad och det var då Veberöds hälsovårdsnämnd ville hindra honom från att släppa ut avfallsvattnet i bäcken, (jämför sidan).

Larsson fick emellertid ekonomiska svårigheter och fabriken övertogs av Ehrnbergs Läderfabrik i Simrishamn och fick namnet Nordiska Läderfabriken.

Det kom vagnslaster med hudar av kalv och får. En åkare med häst och vagn körde dem till fabriken och det luktade inte så gott, varken då eller senare vid fabriken.

Hudarna saltades, gick igenom olika bad för avhåring och "stollades" - en procedur som utfördes för hand: "över en skarp rund cirkelklinga drog man och med hjälp av ena knäet tøjdes skinnen och man skavde av ojämnheter till det blev slätt och fint".

Sedan färgades skinnen och slutligen avsynades de.

De levererades sedan till tillverkare av ex handskar och jackor. En stor del gick till skinnindustrierna i Malung.

På 1930-talet fanns där en skinnexpert, Olof Lundgren, vilken som gesäll vandrat Europa runt före första världskriget. Veberöd hade rykte om sig att leverare bra skinn. Det berodde bl a på att vattnet från Veberödsbäcken, som användes vid de olika procedurerna var mjukt och därför lämpligt.

Dessutom fanns en kunnig driftsledare och många duktiga arbetare.

De sista krigsåren minskade driften och en del jobbare fick arbete vid Ehnbergs i Simrishamn.

1951 lades fabriken i Veberöd ned helt.

"Garveritudan" blev för många en välkänd ton. Det berättas om en mormor som hade den som hålltid för den tid då barnbarnen skulle komma in från sina lekar och äta middag etc.

Under några år fanns det en cementfabrik som hyrde en del av lokalerna.

Trolles Väveri flyttade in 1958 och blev kvar till 1973, då de tog i besittning nybyggda lokaler vid vägen mot Harlösa.

På hörnet mot kyrkogården och stora vägen låg smedmästare A Perssons smedja. De sista åren före rivningen var det sonen Bror som drev det.

Trolles Väveri

1958 flyttade Trolles Väveri från Malmö in i de tomma lokalerna av Nordiska läderfabriken, se ovan.

Till att börja med hade man tillgång till enbart andra våningen, men ökades efter hand så samtliga tre våningar disponerades.

De tyger som tillverkades hade god åtgång och för att kunna klara av en ökande tillverkning fick fabriken utöka och förnya sin maskinpark. De orationella lokalerna i tre våningar förde så småningom fram till behovet av nya lokaler.

Tillverkningen flyttade 1973 över till nyuppförda lokaler vid Harlösavägen. Dessa var välplanerade och utrustade med moderna och effektiva vävar, som möjliggjorde en väsentligt utökad produktion av möbeltyger. Tyvärr ändrades möbelmodet och det ställdes krav på dels nya material, som de nya maskinerna inte kunde fabricera.

Dels började importen bli alltmer kännbar och lönsamheten för Trolles Väveri blev sämre och sämre. Till slut blev företaget tvunget att ställa in betalningarna.

Den 30 juni 1977 var den sista arbetsdagen.

På hösten 1977 köpte Jönssons Möbler fastigheten och i april 1978 öppnades möbelaffär.

Tegelbruken

Oskar Webmark, som var direktör för tegelbruket fram till 1969 skriver i Tornabygden juni 1975 "Ett nedlagt tegelbrukshistoria".

Om denna skriver Skånska Dagbladet 06.06.1975:

"Tegelmästare Nils Persson som startade det numera nedlagda tegelbruket i Veberöd har en dotter Ragnhild Persson, 91 år gammal, bosatt i Veberöd. Hon har i tidskriften Tornabygden berättat tegelbrukets tidigaste historia. Nils Persson var född i Snårestad 1851 och flyttade från Oxie tegelbruk till Veberöd första april 1894 för att starta ett tegelbruk. Det skulle ligga mellan järnvägen Malmö-Simrishamn och Dalbyvägen. Persson hade erfarit att här var en god rödbrännande tegellera.

Järnvägen Malmö-Simrishamn hade öppnats på hösten 1893. En stor fördel för transporten. Det gällde att få igång en tillverkning av tegel snarast, vilket helt naturligt blev under provisoriska förhållanden. Leran grävdes upp för hand och transporterades fram till platsen för bearbetning. Det gick till så att leran blandades med sand eller grus och vatten och arbetades i en bråka som drogs av en häst. Då leran fått lagom konsistens matades den ut genom ett hål i bråkan och slogs i en träform av stenens storlek. Överflödiga lera ströks bort med en rund träpinne, formen kantades och lades på en brädlapp för att torka och brädlappen sattes direkt på marken eller i en torkställning. Efter torkningen staplades stenarna upp efter ett särskilt system i en fältugn för bränning. Varje sättning innehöll omkring 20 000-30 000 stenar. Sådan tillverkning hade man de 4-5 första åren.

År 1900 byggdes en ringugn med skorsten och torklador. Enkla tegelmaskiner inmonterades. Genom nybyggnaden fick tegelbruket en produktion på ca 1,5 miljoner tegel vilket senare ökades till 2 miljoner. En son till Nils Persson - Hjalmar Persson - var disponent 1917-1934.

Tegelbruket gick bra och därför startade en direktör Lundqvist, Malmö - ägare av stjärkelsefabriken i Veberöd - ett nytt tegelbruk. Det byggdes 1898 söder om järnvägen. Det var endast 200 meter mellan de båda tegelbruken. Det nya var större och modernare och hette Veberöds tegelfabrik.

År 1911 brann det gamla tegelbruket ner och kunde inte byggas upp igen. Bolaget förde en tynande tillvaro och 1913 såldes fastigheten med ringugn, maskiner och några byggnader - på auktion till ett konsortium. Samma år registrerades Veberöds nya tegelbruks AB. Under 1914 byggdes den brunna byggnaden åter upp över ringugnen och kompletterades med torklador och nya maskiner. Man började tillverka taktagel och fasadtegel. Det blev en produktion på 2,5-4 miljoner som ökades till 6 miljoner när Gamla tegelbruket 1935 inköptes av Veberöds Nya Tegelbruks AB.

De båda tegelbruken hade konkurrerat hårt med varandra och köpet skedde efter Hjalmar Perssons död . 1939 byggde man ett tredje bruk som blev färdigt hösten 1941, kriget gjorde att det tog så lång tid. Svenska Fläktfabrikens första tegeltork installerades och sedan följde moderniseringarna slag i slag. Om detta berättar Oskar Webmark direktör för tegelbruket till 1969. Det är också han som signerat artikeln om tegelbrukets historia".

15 Posten

Under större delen av 1800-talet ombesörjdes postärenden av s k **postbönder**. Detta var dock en tung uppgift för dessa varför Sverige den 1 januari 1874 inrättade postanstalter, bl a i Veberöd.

Den förste föreståndaren här var **skolläraren** Thorsén. För denna arbetsuppgift fick han 100 riksdaler riksmünt för året.

Redan 1875 efterträddes han nämligen av **smeden** R Heldqvist. Två turer per vecka hade man postföring från Lund.

1877 upphörde stationen här och en s k postvårdare tog över. Det kom då många klagomål på postföringen.

När järnvägen kom förbättrades den dock.

1893-1917 hade järnvägen och posten samma föreståndare, Carl Charpentier.

1917 flyttade posten till Postgatan 1 (idag Blå hörnet) då sadelmakare Knöös blev föreståndare.

1952 var det åter tid för flyttning, nämligen till lokaler på Läkargatan.

1980 invigdes så de lokaler man har idag med alla moderna bekvämligheter för personalen.

Gatan har fått sitt namn då posten var inrymd i nuvarande "Blå hörnet" och är nu tillbaka på denna gata som sig bör.

16 Veberöds vattenförsörjning

"Nittio procent av fastigheterna i samhället har avloppsfrågan ordnad. Reningsverk saknas dock, vilket vi måste bygga så småningom", säger Svante Håkansson i en tidningsartikel 1954 och fortsätter..."Vattenfrågan bekymrar inte Veberödsborna, ty de är lyckligt lottade i fråga om vatten. Det är bara att slå ner ett rör i marken och börja pumpa. Därmed är inte sagt att Veberöd inte tänker skaffa vattenverk som alla andra samhällen, men tillgången på riktigt och gott vatten gör inte frågan aktuell för dagen".

1977 kan vi i tidningarna läsa "Veberöd får vatten från Vomb".

Då påbörjades en vattenledning som skulle kopplas till vattentillförseln för Lunds tätort. Vattnet skulle ge mindre nitrathalt och dessutom vara mjukare.

Hittills hade Veberöds tätort betjänats av ett vattenverk där vattentillförseln kom från ett antal uppborrade brunnar. Nu skulle det alltså bli samma verk och nät, men med Vombvatten.

17 Fritid i Veberöd

Bibliotekets historia

Veberöds Folkbibliotek grundades på 1890-talet och placerades som brukligt på den tiden i en skolsal och sköttes av läraren Hans Thorsén, som efterlämnade ett mycket fint skolbibliotek.

På 1950-talet flyttade man till en provisorisk källarlokal på baksidan av skolan. Detta bestod tills den 30 juni 1971 när dåvarande kommunalkontoret på Postgatan 1 flyttades och dessa lokaler togs i besittning.

Biblioteket som blivit allmänt bibliotek ärvde lite av varje från husets föregångare. Här stannade man i tio år - en tid som enligt dåvarande bibliotekarien Ingrid Persson innebar en kraftig expansion beträffande både bokbestånd, personalresurser och öppettider. Den 27 november 1981 hade man vuxit ur det fina huset från 1890-talet och flyttade till Fredriksgatan.

Här är också trivsamt och verkligen ett "kulturcentrum" på 250 kvm. En välutrustad barn- och ungdomsavdelning finns och kommunens information sköts härifrån i det s k "Veberödsrummet" .

Politiska föreningars historia

Svante Håkansson berättade vid ett Folkpartiarrangemang 1980 bl a: *1:a om Veberöd förr - nu - framtiden*

"Under tiden fram till 1920 sköttes politiken av de s k "mannarna". Därefter tillkom partier. Även om "mannarna" ibland tog duster med varandra, så var det givetvis först efter partibildningarna som motsättningarna fick en mer uttalad karaktär.

I början motsättningar som alltför ofta tog sig hätska, olämpliga t o m löjligen uttryck och naturligtvis icke till något eller någons gagn.

Efter 1934 blev förhållandet ganska annorlunda. En anda av förståelse och respekt för varandra började gälla. Samarbetet blev allt vanligare. Voteringar var ett undantag. Jag vill minnas att under mina fjorton år som kommunalkamrer förekom det endast en eller två gånger att kommunfullmäktige avgjorde ärenden efter votering. I förhoppning om ett sådant tillstånd för nuvarande och kommande beslutsfattare önskar jag LYCKA TILL."

Så långt Svante Håkansson.

Jag vill tillägga:

Då vi idag vet att Veberöd ingår i en försöksverksamhet med kommundelsnämnder kan man ifrågasätta om det politiska arbetet får en liknande karaktär som före 1974 - ett samarbete över partigränserna - "för Veberöds bästa utan partikäbbel".

4.
Seu bilaga
till projektet

ÅRTAL AV VIKT FÖR VEBERÖD.

1100-1200	Kyrkan byggs
1536	Reformationen i DK Kyrkan släpper jorden till adeln
1660	Skåne blir svenskt
1689	Byalagets byaordning upprättas
1700	Gästgivaregård byggs
1709	Äldsta skolan omnämns
1770	Storskiftet genomförs
1800	Fjärdingsman tillsätts
1828	Folkskola och fattighus byggs, barnmorska anställs
1860	Enskiftet genomförs, byn sprängs
1878	Veberöd blir annexförsamling till Våmb
1893	Järnvägen invigs
1894	Gamla tegelbruket startar Distriktsveterinär
1895	Provinsialläkare
1898	Garveriet startar Nya tegelbruket byggs
1910	Andelsmejeri startar
1918	Stärkelsefabriken byggs
1919	Veberöd blir municipalsamhälle
1929	Veberöd kommer under stadsplan
1935	G:a och Nya tegelbruken slås samman
1941	3:e tegelbruket färdigt
1952	Kommunsammanläggning med Vomb och Silvåkra
1974	Veberöd uppgår i Lunds kommun
1987	KDN bildas 26/2

Skiv om Boddesplanen

BR.

FÖRENINGAR

SPORT

ROMELE MOTORKLUBB Ingemar Nilsson Handslagarevägen 27 240 14 Veberöd	046/85192	Motocross
ROMELEÅSENS GOLFKLUBB Sven Magnusson Rektorsgatan 1B 240 14 Veberöd	046/82012	Golf
ROMELEÅSENS RYTTARFÖRENING Bodil Kihlgren Vasaholm 240 12 Torna Hällestad	046/55137	Ridning
VEBERÖDS AIF Bertil Thörncrantz Box 13 240 14 Veberöd	046/80669	Fotboll
VEBERÖDS BADMONTONFÖRENING Nils-Åke Stålring Munktegelgränden 13 240 14 Veberöd	046/81846	Badminton
VEBERÖDS GYMNASTIKFÖRENING Gunilla Riis Fågelvägen 7 240 14 Veberöd	046/81337	Gymnastik
VEBERÖDSKORPEN Tommy Isberg Morellgatan 15 240 14 Veberöd	046/80171	Korpmotion
VEBERÖDS SKYTTEFÖRENING Nils Nilsson Orrspelsvägen 5 240 14 Veberöd	046/80081	Skytte
VEBERÖDS TENNISKLUBB Sven-Åke Kjällgren Skogsängavägen 34 240 14 Veberöd	046/80345	Tennis

KYRKANS UNGDOM Hanna Norgren Box 14 240 14 Veberöd	046/85505	Kristen gemenskap
LIONS CLUB ROMELEÅSEN Ingemar Leandersson Läkaregatan 11 240 14 Veberöd	046/81458	Humanitär hjälpverks.
MELLERSTA SYDSKÅNES LOTTAKÅR Elizabeth Saltin Persikogatan 5 240 14 Veberöd	046/80839	Försv.utb/ upplysning
PÅ SCEN I VEBERÖD Synnöve Hansson Handslagarevägen 22 240 14 Veberöd	046/81986	Kultur
ROMELE KONSTFÖRENING Bent Bjerregaard Häckebergavägen 27 240 13 Genarp	040/482192	Utställn/ ateljébesök
ROMELEBYGDENS MHF Gerda Andersson Pärongatan 13 240 14 Veberöd	046/80900	Motorism/ nykterhet
ROMELE MUSIKKÅR Stefan Svanström Handslagarevägen 4 240 14 Veberöd	046/80083	Blåsmusik
<i>Bed-Inge</i> TORNABYGDENS FOLKDANSLAG Kjell-Erik Jönsson Kyrkogatan 3 240 14 Veberöd	046/80715	Folkdans/ musik/ dräkter
VEBERÖD-BJÖRNSTORP RÖDAKORSKRETS Per Jacobsson Pärongatan 12 240 14 Veberöd	046/85121	Humanitär hjälpverks.
VEBERÖDS BYALAG John Johansson Spången 240 14 Veberöd	046/80225	Hembygds- kultur

VEBERÖDS 4H Marianne Nilsson L:a Tvärgatan 16A 223 53 Lund	046/149937	Djurskötsel växtodling
VEBERÖD-GENARP HEMVÄRNS UNGDOMSAVD Landgren Åge Tuas Väg 4 240 13 Genarp	040/480646	Sven Fälttävlan/ militär femkamp
VEBERÖD-GENARP HEMVÄRNSOMR. Jan-Erik Persson Fredriksgatan 7B 240 14 Veberöd	046/80612	Hembygds- försvar
VEBERÖDS HEM & SKOLA Christina Thörnqvist Läkaregatan 10 240 14 Veberöd	046/81622	Samverkan hem/skola
VEBERÖDS HOBBYFÖRENING Thomas Bolmsten Skogsängavägen 42 240 14 Veberöd	046/85319	Modellbygge
VE LOKALAVD FRILUFTSFRÄMJANDET Agne Lindholm Utåkersvägen 3 240 14 Veberöd	046/81786	Friluftsliv
VEBERÖDS PENSIONÄRSFÖR PRO Carl Johansson Gamla vägen 9 240 14 Veberöd	046/80313	Pensionärsf
VEBERÖDS SCOUTKÅR Stefan Pettersson Kyrkostigen 6 240 14 Veberöd	046/85602	Scouting
UNGA ÖRNAR GENARP-VEBERÖD Helge Kronvall Fräsarstigen 7 240 13 Genarp	040/482007	Gruppv/ läger
VASAHOLMS RIDHUSFÖRENING Elsy Andersson Ängavägen 3 240 14 Veberöd	046/80042	Ridning
VOMBS BYALAG Hans Johansson Vombs Nygård 240 14 Veberöd	046/84126	Hembygds- kultur

POLITISKA

VEBERÖDS CENTERAVDELNING

Sven Jönsson

Eneberga

240 14 Veberöd 046/82039

VEBERÖDS CKF-AVDELNING

Karin Nilsson

Brännarevägen 29

240 14 Veberöd 046/80720

DALBYORTENS CUF-AVDELNING

Lars Evert Jönsson

Husmansgången 6

240 14 Veberöd 046/80248

FOLKPARTIET I VEBERÖD

Jan Åke Strandberg

Tegelbruksgatan 21

240 14 Veberöd 046/80429

SOCIALDEMOKRATISKA FÖRENINGEN

I VEBERÖD

Göte Sundblad

Hyacintvägen 8

240 14 Veberöd 046/81244

MODERATA SAMLINGSPARTIET

I VEBERÖD

Roland Bondesson

Box 85

240 14 Veberöd 046/85077

MUF I VEBERÖD

Box 85

240 14 Veberöd

ÖVRIGA

BLÅ STJÄRNAN - BRUNNSBOKÅREN

Susanne Tell

Persikogatan 15

240 14 Veberöd 046/80202

Försvar/
Djur

DÖRRÖDS FÄLTBIOLOGER

Karin Nilsson

Dörröds Skola

240 14 Veberöd 046/82069

Miljö/
Natur

IDALA FÖRENINGSGÅRD

Arne Bomelin

Lyckåkersvägen 12

240 14 Veberöd 046/81518

Förenings-
gård